

ספרי' – אוצר החסידים – ליובאוויטש

התוועדות

כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבנ"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

אור לי"ד כסלו, ה'תשל"ט – יובל החמישים

יו"ל ליום הבהיר י"ד כסלו, ה'תשע"ט – יובל התשעים

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים”

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים ותשע לבריאה

לזכות

הרה"ת ר' זאב יחזקאל הכהן וזוגתו מרת רישא שיחיו כץ

הרה"ת ר' יוסף חיים הכהן וזוגתו מרת מלכה רייזל שיחיו ראָזענפעלד

נדפס על ידי ולזכות

הרה"ת ר' יוסף יצחק הכהן וזוגתו מרת נחמה דינה שיחיו

ולזכות בניהם ובנותיהם

מנחם מענדל הכהן, לוי הכהן, חי' מושקא,

אסתר מרים, משה פינחס הכהן ומרדכי הכהן

שיחיו לאורך ימים ושנים טובות

כ"ץ

להצלחה רבה ומופלגה בטוב הנראה והנגלה

בכל אשר יפנו בגשמיות וברוחניות

ולנחת רוח יהודי חסידותי מכל יוצאי חלציהם

מתוך שמחה וטוב לבב

לעילוי נשמת

הרה"ח הווי"ח אי"א התמים נוי"נ עוסק בצ"צ רב פעלים וכו'
עסק בניהול ישיבת תומכי תמימים ליובאוויטש כיובל שנה
גבאי ביהכני"ס וביהמ"ד ליובאוויטש שבליובאוויטש 770

חבר אגודת חסידי חב"ד העולמית

ר' **משה פינחס** בהרה"ח **אברהם מרדכי הכהן** ז"ל

נפטר בדרי"ח אדר"שני, ה'תשמ"ו

זוגתו מרת **מינדל** בת הרה"ח **דוד הלוי** ז"ל

נפטרה כ"ח תשרי, ה'תנשי"א

כ"ץ

ולעילוי נשמת

הרה"ח הווי"ח אי"א התמים נוי"נ עוסק בצ"צ רב פעלים וכו'
ראש ישיבת תומכי תמימים ליובאוויטש כיובל שנה

ושר המשקים של כ"ק אדמו"ר זי"ע

חבר אגודת חסידי חב"ד העולמית

ר' **מרדכי** בהרה"ח **פינחס** ז"ל

נפטר כ"ה תשרי, אסרו חג הסוכות, ה'תשמ"ח

זוגתו מרת **גיטל** בת הרה"ח **דוד הלוי** ז"ל

נפטרה בדרי"ח תמוז, ה'תשנ"ח

מענטליק

ת' נ' צ' ב' ה'

נדפס על ידי משפחתם שיחיו

©

Published and Copyright 2018 by

LAHAK HANOCHOS INC.

788 Eastern Parkway Suite #408 | Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610

info@lahak.org • http://www.lahak.org

The Kehot Logo is a registered trademark of Merkos L'inyonei Chinuch.

5779 • 2018

Printed in the United States of America

נדפס באדיבות דפוס

The PrintHouse

538 Johnson Ave. Brooklyn N.Y. 11237

(718) 628-6700

נסדר והוכן לדפוס

על ידי חיים שאול בן חנה

בדפוס „ועד הנחות בלה"ק"

(718) 604-2610

נדפס בסיוע ולזכות יצחק בן לאה וזוגתו רבקה ויקה בת רחל ומשפחתם שיחיו

ועד הנחות בלה"ק

מכון להוצאה לאור תורת כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זצוקללה"ה נבנ"מ זי"ע

Lahak Hanochos Inc. 788 Eastern Parkway, Suite 408, Brooklyn, N.Y. 11213

Tel. (718) 604-2610 Email: info@lahak.org

ב"ה. ימים הסמוכים ליום הבהיר י"ד כסלו, ה'תשע"ט – תשעים שנה.

בקשר עם יום הבהיר י"ד כסלו

יובל התשעים לחתונה

ייצאו לאור אי"ה הספרים:

תורת מנחם – ספר המאמרים תשל"ח

תורת מנחם – התוועדויות חלק סג

תורת מנחם – התוועדויות ה'שי"ת

מְנַקֵּד, פּוֹרְמַט כּוֹס

יהי' ניתן להשיג הספרים

בימי ה"שבע ברכות" די"ד כסלו*:

www.60@lahak.org או: www.bookstock.co.il

או בטלפון: בארה"ב 718-604-2610; באה"ק 03-9606-018

(* ראה בהשוחה סו"א (לעיל ע' 21).

בס"ד.

פתח דבר

לקראת יום הבהיר י"ד כסלו הבעל"ט, יובל התשעים לחתונת כ"ק אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע עם הרבנית הצדקנית מרת חי' מושקא ע"ה זי"ע –

הננו מוציאים לאור מאמר ד"ה אשר ברא כו' (הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר) והשיחות שנאמרו בהתוועדות יובל החמישים לחתונה, יום הבהיר י"ד כסלו, ה'תשל"ט – הנחה בלתי מוגה.

*

בתור הוספה – מכתבים (השייכים לי"ד כסלו ה'תשל"ט).

*

ויה"ר שנזכה תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצו ורננו גו'", ומלכנו נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

ועד הנחות בלה"ק

יום הבהיר וא"ו כסלו, ה'תשע"ט,
ברוקלין, נ"י.

בס"ד. אור לי"ד כסלו ה'תשל"ט*

אשר ברא ששון ושמחה חתן וכלה גילה רינה דיצה וחדוה אהבה ואחוה שלום וריעותי, ומביא כ"ק מו"ח אדמו"ר במאמרו ד"ה זה? (שבקונטרס דרושי חתונה תרפ"ט³) את מאמר הזהר בפרשת תרומה⁴ שמבאר שם כל השבע ברכות בפרטיות, ואומר שם בנוגע לברכה השביעית [שהיא כוללת את כל הברכות], שביעאה איהו מקיים כולא, ומהאי שביעאה מתברכאן כולא ודאי כללא דעשר אמירן, בגין דדא כליל עילא ותתא ועל דא כליל בהאי י' זיני דחדוה כו'. ומבאר בהמאמר, שכללא דעשר אמירן כולל עשרת הדברות (עילא) ועשרה מאמרות (תתא), ולהיות שברכה זו היא כללא דעשר אמירן לכן יש בה עשרה לשונות של שמחה (מלבד התיבות חתן וכלה) שהו"ע השמחה בכל ספירה בפרט [שע"ז דוקא הספירות הן בשלימותן, כמובן מהמבואר בכ"מ⁵ עה"פ⁶ אם הבנים שמחה]. וממשיך בזהר שם (הובא בהמאמר שם) בענין ברכה השביעית, זכאין אינון ישראל דאינון זכו לתתא כגוונא דלעילא. והיינו⁷ שברכה זו היא (גם) שבת והודאה להקב"ה על זה שישאל ע"י עבודתם מבררים ומזככים את המטה (לתתא) שיהי' כגוונא דלעילא, ועי"ז ממשיכים גילוי אוא"ס ב"ה גם בעולמות העליונים (לעילא).

ב) וביאור הענין (וגם השייכות דענין זכו לתתא כגוונא דלעילא לענין חתן וכלה), הוא, דכל הענינים שלמטה משתלשלים מענינים

(* יצא לאור בקונטרס י"ד כסלו – תש"נ, "לקראת יום הבהיר י"ד כסלו, יום נישואי כ"ק אדמו"ר שליט"א והרבנית הצדקנית מרת חי' מושקא נ"ע זי"ע (בשנת תרפ"ט) . . מוצש"ק פ' ויצא שנת ה'תשנ"ו. מאמר זה "אמר כ"ק אדמו"ר שליט"א בהתוועדות דאור לי"ד כסלו ה'תשל"ט – שנת היובל להחתונה. המאמר מיוסד על ד"ה זה שנאמר ע"י כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ נ"ע בי"ד כסלו תרפ"ט בעת החתונה".

(1) נוסח ברכה ד' דברכות נישואין.
 (2) שנאמר ב"ג, י"ד כסלו פ"ט, חתונה למז"ט."
 (3) קונטרס ב – נדפס בסה"מ קונטרסים ח"א, והו"ל עוה"פ ז"ע (בשנת תשל"ט) בקונטרס בפ"ע. – ראה סה"מ שם כא, ב ואילך. סה"מ תרפ"ט ע' 86 ואילך.
 (4) זהר ח"ב קסט, ב.
 (5) ד"ה שמח תשמח תרנ"ז בתחלתו (סה"מ תרנ"ז ע' קעג ואילך). המשך תרס"ו (הוצאת תשנ"ט) ע' תרכה.
 (6) תהלים קיג, ט.
 (7) ראה ד"ה כל הנהנה תרפ"ט (והוא המשך לד"ה אשר ברא הנ"ל) פי"א"יב (סה"מ קונטרסים שם כז, סע"ב ואילך. סה"מ תרפ"ט ע' 94 ואילך).

ג

בי"ה, ערב חנוכה, ה'תשל"ט
ברוקלין, נ.י.

תלמידי אהלי"י ליובאוויטש
באה"ק תובב"א
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

בנועם קבלתי האיחולים והברכות בקשר עם יובל הנשואין.

ועל פי מאמר חכמינו ז"ל כל המברך מתברך בברכתו של הקב"ה שתוספתו מרובה על העיקר, יתברכו כל אחד ואחת מהם וכולם יחד מידו המלאה הפתוחה הקדושה והרחבה בכל המצטרך להם, ובפרט בהצלחה מרובה בלימודם תורתנו הק' ובקיום מצותי' בהתמדה ושקידה, ובהנהגה לדוגמא ולמופת,

וילכו מחיל אל חיל בהאמור באופן דמוסיף והולך, כהוראת ימי חנוכה הבאים עלינו ועל כל ישראל לטובה, שמצותם הדלקת נר חנוכה באופן דמוסיף והולך ואור מיום ליום.

בברכה לבשורות טובות בכל האמור ולימי חנוכה מאירים, מאירים בכל ימות השנה כולם

מ. שניאורסאהן

ג

מצילום האגרת. נדפסה בלקו"ש חט"ו ע' 512.
 מאמר חכמינו ז"ל כל המברך מתברך: ראה סוטה לח, ב. ירושלמי ברכות ספ"ח (הובא בתוד"ה ואברכה – חולין מט, א). וראה לקו"ש ח"ה ע' 422 ואילך. וש"נ.
 שתוספתו מרובה על העיקר: ב"ר פס"א, ד. ועוד.
 מידו המלאה הפתוחה הקדושה והרחבה: נוסח ברכה ג' דברכת המזון.
 וילכו מחיל אל חיל: תהלים פד, ח.
 כהוראת ימי חנוכה . . דמוסיף והולך: שבת כא, ב. טושו"ע או"ח סתרע"א ס"ב.

למעלה, ובלשון התניא⁸ שנשתלשלו מהן, וכן הוא בחתן וכלה (שלמטה), שהם משתלשלים מחתן וכלה שלמעלה⁹, הקב"ה וכנסת ישראל. וכמבואר במדרשי חז"ל שחתן וכלה האמורים בשה"ש קאי על הקב"ה וכנסת ישראל. וכמרוז"ל¹⁰ ביום חתונתו¹¹ זה מתן תורה, דמתן תורה הו"ע הנישואין דהקב"ה וכנסת ישראל. וי"ל שזהו"ע וטוב לב משתה תמיד¹², כי בכל יום ויום יש הענין דמתן תורה, כמו שאומרים בברכת התורה (שמברכים בכל יום) נותן התורה לשון הוה¹³, ועד שבכל יום כל הקורא ושונה הקב"ה קורא ושונה כנגדו¹⁴, ומבאר אדמו"ר הזקן¹⁵ דזה שהקב"ה קורא ושונה כנגדו הוא ממש כמו שהי' בשעת מתן תורה בפעם הראשונה. שלכן אמרו¹⁶ (בנוגע להלכה בפועל) מה להלן באימה וביראה וברתת ובזיע אף כאן באימה וביראה וברתת ובזיע. ובפרט לפי המבואר¹⁷ שד' לשונות אלו (אימה יראה רתת וזיע) הם כנגד ד' האותיות דשם הוי", שבמתן תורה הי' הגילוי דשם הוי' לכ"א מישראל¹⁸, וגילוי זה הוא גם בעסק התורה עכשיו.

והנה ע"י עסק התורה פועלים גם בהעולם שיהי' כלי לאלקות. דע"י שהתורה נסעה וירדה כו' עד שנתלבשה בדברים גשמיים בכדי שיוכל האדם לתפוס אותה במחשבה דיבור ומעשה שלו¹⁹, הנה עי"ז ממשיכים גם בהעולם. דהנה ידוע²⁰ שעשרה מאמרות שבהם נברא העולם²¹ הם

(8) ריש פ"ג.

(9) ראה ד"ה כל הנהגה הנ"ל פ"א (מאבודרהם ברכת נשואין ופירושן). וכ"ה גם בד"ה אשר ברא תרל"ד (סה"מ תרל"ד ע' טז"ז). תרח"צ פ"ה (סה"מ תרח"צ ס"ע קפו).

(10) תענית כו, ב (כמשנה). ועד"ז בפרש"י עה"פ שה"ש ג, יא. — הובא גם בד"ה אשר ברא תרפ"ט הנ"ל פ"ג (סה"מ קונטרסים שם כג, א). ד"ה זה תרל"ד ותרח"צ שם. וראה לקו"ת שה"ש בתחלתו. ובכ"מ.

(11) שה"ש שם.

(12) משלי טו, טו. ולהעיר מסנהדרין ק, סע"ב.

(13) של"ה כה, א. לקו"ת תוריע כג, א. תו"ח יתרו שבהערה 15. ובכ"מ.

(14) ראה תדא"ר פ"ח. יל"ש איכה רמז תתרלד.

(15) תו"א יתרו טז, ב. וראה גם תו"א ויצא כא, ב. שם כב, ב. וראה גם תו"ח יתרו שע, ב ואילך [בהוצאה החדשה — ח"ב רנג, סע"ב ואילך]. ויצא כד, סע"ג ואילך. ובכ"מ.

(16) ברכות כב, א.

(17) לקוטי הש"ס להאריז"ל מס' מו"ק. וראה לקו"ש ח"ח ע' 258 הערה 2.

(18) ראה בארוכה לקו"ת ר"פ ראה. ובכ"מ.

(19) תניא פ"ד (ח, ב).

(20) ד"ה וכל בנין תרפ"ט (בקונטרס דרושי חתונה הנ"ל) פ"ג (סה"מ קונטרסים שם יז, ב ואילך). ד"ה שלום רב ה'תש"ד פ"ו (סה"מ ה'תש"ד ע' 75 ואילך). ועוד. וראה גם מאמרי

אדמו"ר האמצעי שבהערה 28. וש"נ.

(21) אבות פ"ה מ"א. זהר שבהערה הבאה.

ב

[ט"ו כסלו, ה'תשל"ט]

לפלא שדוקא "מרקדין" שהוזכר בפירוש וכמה פעמים בנוגע החתונה לא נזכר כאן!
אזכיר עה"צ.

ב

מהעסקה. מענה למו"ה דוד ראסקין, על גליון מכתבו בתאריך זה (דו"ח מהתוועדות חסידים שנערכה בלילה שלפנ"ז בקשר עם יובל הנישואין של רבינו — י"ד כסלו תרפ"ט-תשל"ט) — בו כותב:

אתמול בשעה 9:30 בערב סדרתי מטעם צאגו"ח התוועדות חסידים בבית המדרש ב-770 עם סעודה שלמה חלות ועופות וכו', ובי"ה שהי' כרוב עם וגם השתתפות מערי השדה; וקודם ההתוועדות של כ"ק אדמו"ר שליט"א — אור לי"ד כסלו — הכרותי ברבים אודות [זה] שמסדרים התוועדות חסידים באור ט"ו כסלו.

הדיבורים הי' ע"י רמקול. ביקשתי את הר"ר שלום שי' מרזוב, ולמד את המאמר לכה דודי תשי"ד שיצא עכשיו לאור*. .. ביקשתי את הר"ר מרדכי שי' מענטליק — שהי' בהחתונה בתרפ"ט — יסיפר מה שזוכר, ודיבר ועשה רושם גדול, ואח"כ עורר אודות התעסקות בלימוד נגלה וחסידות ועבודת התפילה וההתעסקות בהפצת המעיינות והמבצעים.

אח"כ התוועד הררש"ד שי' רייטשיק, הרר"י שי' כהן, הרר"ל שי' גראנער, הרר"א שי' קארף והנני. ובי"ה שהי' מסודר, אמרו לחיים, ניגנו ניגונים. . .

נדפס בקובץ הערות וביאורים — אהלי תורה, גליון איקנג (ש"פ וירא — כ"ף מ"ח תשע"ט) בתחלתו.

אגרות נוספות אליו — אג"ח חכ"ח אגרת יתנא, ובהנסמן בהערות שם. חכ"ט אגרת יא'עה. ח"ל אגרת יא'תלב.

"מרקדין": כתובות טז, סע"ב ("כיצד מרקדין לפני הכלה").

שהוזכר בפירוש וכמ"פ בנוגע החתונה: ראה מאמר (ד"ה אשר ברא) ושיחת אור לי"ד כסלו תשל"ט (לעיל ע' 7; ע' 27). ובכ"מ.

(* ב"פתח דבר" להמאמר (תו"מ סה"מ אלול ע' רלה), שיו"ל "בקשר לשנת החמישים מחתונת כ"ק אדמו"ר שליט"א (תרפ"ט-תשל"ט)". .. מאמר זה נאמר בש"פ תצא, י"ג אלול, ה'תשי"ד, וכנראה הוא מיוסד (ביאור) על ד"ה לכה דודי, תרפ"ט ש' שנאמר ע"י כ"ק אדמו"ר (מהור"י"צ) נ"ע בעת קבלת הפנים של חתונת כ"ק אדמו"ר שליט"א.

א) יום חתונת כ"ק אדמו"ר (מהור"י"צ) נ"ע בשנת תרנ"ז.

ב) שנת העשרים וחמש לחתונת כ"ק אדמו"ר שליט"א.

ג) נדפס בקונטרס דרושי חתונה (ברוקלין, תשל"ט) [סה"מ קונטרסים ח"א כ, א ואילך]; תרפ"ט ע' 81 ואילך]. וראה מה שאמר טרם שפתח דרוש זה (שם ע' מה [לח, ב; ע' 80]).

מכוונים כנגד עשרת הדברות, כדאיתא בזהר²² עה"פ²³ עשרה עשרה הכף בשקל הקודש, ולכן ע"י עסק התורה (עשרת הדברות) פועלים בהעשרה מאמרות, שגם הם יהיו בשקל הקודש²⁴.

ויש לומר, דזה שעשרה מאמרות ועשרת הדברות שקולים זה כנגד זה, הכוונה בזה היא גם שכל אחד פועל בהשני. דכמו שעשרת הדברות פועלים (כנ"ל) בהעשרה מאמרות, וכמאמר²⁵ אסתכל באורייתא וברא עלמא, שבריא את העולם היא ע"י העשרה מאמרות כמו שהם בתורה²⁶, שירדו אח"כ בבחי' מילין דהדיוטא²⁷ להוות את העולם, עד"ז הוא לאידך, שעבודת האדם בעניני העולם שנברא בהעשרה מאמרות מילין דהדיוטא פועלת בעשרת הדברות [שלא כן יש פירוש²⁸ במאמר הזהר עה"פ עשרה עשרה גו', שעשרה מאמרות הם גבוהים מעשרת הדברות]. וי"ל שהוא ע"פ המבואר באגה"ק²⁹ שביורור הלכה בתורה הוא ע"י נשמה בגוף דוקא, ולכן באים העליונים לשמוע חידושי תורה מהתחתונים (וכמרוז"ל³⁰ עה"פ³¹ חברים מקשיבים לקולך). ועד שהקב"ה אומר למלאכי השרת לי מה אתם שואלים אני ואתם נלך אצל ב"ד של מטה³².

ועד"ז הוא גם כחתן וכלה, דעם היות שהחתן וכלה שלמטה משתלשלים מבחי' חתן וכלה שלמעלה, שענינם בספירות הוא ז"א ומלכות³³, ולמעלה יותר קוב"ה ושכינתו (חתן וכלה) הו"ע אוא"ס שלפני הצמצום והקו כמבואר בארוכה בדרושי כ"ק אדמו"ר מהר"ש³⁴, ועד שהענין

(22) ח"ג יא, ב ואילך.

(23) נשא ז, פו.

(24) ראה ד"ה וכל בניך שם רפ"ג: ושניהם בשקל הקודש.

(25) זח"ב קסא, א-ב.

(26) ראה זהר שם, סע"א, שהכוונה ב"אסתכל באורייתא" היא לעשרה מאמרות שבתורה. ולהעיר משער היחוד והאמונה ספ"א, דזה שהעש"מ "יש בהם כח וחיות לברוא יש מאין כו" הוא מפני שהם עשרה מאמרות שבתורה, ואורייתא וקוב"ה כולא חד.

(27) זח"ג קמט, ב. וראה לקו"ת אחרי כה, ד.

(28) הובא באוה"ת תשא ע' א'תנא. וראה גם מאמרי אדמו"ר האמצעי דברים ח"א ע' רפ. וש"נ.

(29) סכ"ו (קמד, ב ואילך).

(30) שהש"ר פ"ח, יג.

(31) שה"ש ח, יג.

(32) דב"ר פ"ב, יד.

(33) ראה גם ד"ה שמח תשמח תרנ"ז ע' 90. שם ע' 105 ואילך (סה"מ תרנ"ז ע' רסו. שם ע' רפב ואילך). ובכ"מ.

(34) המשך וככה תרל"ז פכ"ז (ע' לד [סה"מ תרל"ז ח"ב ע' תמה ואילך]).

עולמו של משיח צדקנו, אשר והיתה להו"י המלוכה ודוד עבדי נשיא להם לעולם.

בברכת הצלחה בכל האמור
ובברכת חג הגאולה

מ. שניאורסאהן

מפני סיבה נתעכב שילוח המכתב. ומוכן ופשוט שכל ימי חודש כסלו עת רצון היא לכהנ"ל, וגם סיום ימי החנוכה שלאחריו, ובפרט יום זאת חנוכה, אלא שטובה ויפה וכו' הזריזות בכ"ז וכיו"ב.

מכתביו וכו' נתקבלו. ות"ח על האיחולים והברכות וכבר מילתי אמורה ואברכה מברכך בברכתו של הקב"ה שתוסי' מרובה על העיקר.

משיח צדקנו: שיבוא כשי"פוצו מעיינותיך חוצה"י (אגה"ק דהבעש"ט — נדפסה גם בכשי"ט (הוצאת קה"ת) בתחלתו). וראה תורת שלום שיחת יט"כ תרס"ח שעיקרו דיפוצו כו' התחיל לאחר פטרבורג כו'.

והיתה להו"י המלוכה: סיום וחותם הפטרת שי"פ וישלח — מעובד"א, כא. וראה לקו"ש ח"ה ע' 420 בהערה ד"ה לשפוט גו'.

ודוד עבדי נשיא להם לעולם: יחזקאל לו, כה. וראה ד"ה זה בסה"מ תרצ"ט, תשי"ח.
זאת חנוכה: ראה ד"ה ברוך שעשה נסים לכ"ק אדמו"ר הצ"צ (אוה"ת חנוכה כרך ה' תתקנו, ב ואילך).

הזריזות: ראה אגה"ק סכ"א.

וכבר מילתי אמורה וכו': ירושי הובא בתוד"ה ואברכה (חולין מט, א). ועיין ד"ה אריב"ל כל כהן שמברך (תרכ"ט) על השינוי מירושי שלפנינו (ברכות ספ"ח).

שתוסי' מרובה על העיקר: ב"ר פס"א, ד. וי"ל שזוהי דרגא נעלית יותר על המדי"א (דב"ר פ"א, יג) יתירה מן העיקר. וראה לקו"ש שי"פ וישלח, תשכ"ט (ח"ה ע' 422 ואילך) (ובקונטי בפ"ע, ברוקלין, ה'תש"ל).

תורת שלום שיחת יט"כ תרס"ח: ס"ע 112 ואילך.

לקו"ש ח"ה ע' 420 בהערה ד"ה לשפוט גו': אג"ק חכ"ז אגרת י"כ (ע' כט).

ד"ה זה בסה"מ תרצ"ט, תש"ח: ע' 195 ואילך, ע' 225 ואילך (ד"ה ועבדי דוד מלך עליהם — יחזקאל שם, כד).

ד"ה אריב"ל כל כהן שמברך (תרכ"ט): סה"מ תרכ"ט בתחלתו.

ד"אין מצוה גדולה כפדיון שבויים, הנה כמו"כ הוא גם ברוחניות, דמצות פדיון שבויים היא המדרגה היותר עליונה, דהנה ענין השבוי הוא כמו עד"מ לי"ע היושב במאסר שהוא ככל האדם אלא שהוא אסור וקשור בבית הכלא ואינו יכול לזוז משם אפי' זיו כל שהוא, והעסק בפדיון שבויים הוא להשתדל בטובת השבוי להוציאו משביו ומספיקים לו מזונותיו, וכן הוא ברוחניות דרוב הבעלי עסקים והעוסקים במלאכה ה"ה כשבויים, שהם טרודים ומוטרדים ביותר בטרדת עסקיהם ופרנסתם ומלאכתם והם קשורים בזה כהשבוי בבית האסורים, וההתעסקות הוא להוציאם משביים",

אשר דברי צדיקים קיימים ופועלים פעולתם ועד לפעולה שלימה, פעולה נמשכת,

ובהתחלת יובל חדש, עולם חדש, הרי צ"ל התחדשות בכהנ"ל, התחדשות אמיתית

ועי' כל זה גם לזרז ולהחיש קיום היעוד, כאשר הא"ל עושה פלא יגאל בזרוע עמו, כי יברא "הוי' חדשה בארץ", לראות בעולם חדש,

אין מצוה גדולה כפדיון שבויים: רמב"ם הלי' מתייע פ"ח הי"י. טושו"ע יו"ד רסרנ"ב. ע"פ ב"ב ח, ריש ע"ב.

הבעלי עסקים והעוסקים במלאכה: ע"פ הבי' מובן שכן הוא גם ביושבי אוהל באם ישנה שעה אחת שיכול לעסוק בתורה ואינו עוסק (וראה תו"א מג"א צח, ג).
פעולה שלימה: להעיר מד"ה וכל בנין תרפי"ט ס"ב בפי' השולמית. סד"ה כל הנהנה תרפי"ט (בקונטרס שם).

פעולה נמשכת: ראה מפענח צפונות פ"ה.
יובל חדש: ממאמרי החתונה כסלו תרפי"ט.

יובל: . . **עולם**: קידושין טו, א. מכילתא עה"פ משפטים כא, ו (הובא בחצעי"ג בפרשי"י שם).
ועי' כל זה: . . **היעוד**: ראה ברכות שם כאילו פדאני כו'. פדה בשלום תרע"ח. ובכ"מ.

הא"ל עושה פלא יגאל בזרוע עמו: ע"פ תהלים עז, טר"ז.
כי: . . **בארץ**: ירמ"י לא, כא.

בעולם חדש, עולמו של משיח: להעיר ממרז"ל עה"פ כי כאשר השמים החדשים (ובתו"א ולקו"ת ד"ה זה).

מד"ה וכל בנין תרפי"ט ט"ב: סה"מ קונטרסים שם יז, א; תרפי"ט ע' 72 ואילך.
סד"ה כל הנהנה תרפי"ט (בקונטרס שם): סה"מ קונטרסים שם כח, ב; תרפי"ט ע' 103.

פדה בשלום תרע"ח: סה"מ תרע"ח ע' צב ואילך.
תהלים עז: הקאפיטל שהתחילו לומר בי"א ניסן אשתקד, ע"פ המנהג המקובל מהבעש"ט לומר בכל יום הקאפיטל תהלים המתאים לשנות חייו — ראה סה"מ י"א ניסן ח"א ע' 1 ואילך. וש"נ.

ממרז"ל עה"פ כי כאשר השמים החדשים: ישעי' סו, ב. וראה זח"ג טז, סע"א. ובכ"מ.
(ובתו"א ולקו"ת ד"ה זה): תו"א בראשית א, ג ואילך. לקר"ת שה"ש מח, ד ואילך.

דקוב"ה ושכינתו' הוא גם לפני הצמצום³⁵, מ"מ, ע"י העבודה למטה דוקא (ובפרטיות ע"י שמחת חתן וכלה שלמטה) ממשיכים תוספת אור בחתן וכלה שלמעלה גם כמו שהם בשרשם הראשון לפני הצמצום. וע"ד שע"י עסק התורה והמצוות שלמטה דוקא נעשה יחוד קוב"ה ושכינתו'³⁶ כמבואר בתניא³⁷, גם כמו שהם למעלה מעלה.

ג) ומדייק בהמאמר³⁸ למה מקדים ששון ושמחה לפני חתן וכלה, והרי השמחה (שבכרכה זו) היא מה שמשמחים את החתן ואת הכלה וכמאמר³⁹ כיצד מרקדין לפני הכלה. גם אינו מובן⁴⁰ מ"ש אשר ברא כו' חתן וכלה, דכיון שהתחלת הענין דחתן וכלה הוא חתן וכלה שלמעלה, איך שייך לומר על זה אשר ברא, לשון בריאה. והרי אפילו כלה (שלמעלה), ספירת המלכות, היא בכלל הספירות דאצילות [עשר ולא תשע⁴¹, כי המלכות משלימה הספירות, אנכי⁴² שלומי אמוני ישראל⁴³], ועאכו"כ בחתן שלמעלה שהוא ז"א, איך שייך לומר בו הלשון בריאה.

ומבאר⁴⁴ בהקדם מ"ש⁴⁵ לפני לא נוצר א"ל, שאינו מובן⁴⁶ איך שייך לשון יצירה על שם א"ל שהוא משמותיו של הקב"ה, מז'

(35) המשך תרס"ו ע' תקיז.

(36) שלכן אומרים לפני כל מצוה לשם יחוד קוב"ה ושכינתו' * — כ"ה בלקו"ת ר"ה נה, ג. ובכ"מ. והוא בפע"ח שער ו (שער הזמירות) ספ"ה. וראה עוד בהנסמן בתו"מ סה"מ אלול ע' רמה הערה 60.

(37) פמ"א (נד, ב).

(38) ד"ה אשר ברא תרפי"ט הנ"ל בחתלתו (סה"מ קונטרסים שם כב, רע"א). שם פ"ג (סה"מ שם כג, רע"א) וכ"ה גם בד"ה זה תרח"צ פ"א (סה"מ תרח"צ ע' קפד).

(39) כתובות טז, סע"ב.

(40) ד"ה אשר ברא תרפי"ט פ"ג שם. ד"ה זה תרל"ד (סה"מ תרל"ד ע' טז). תרח"צ פ"ה (ס"ע קפו ואילך).

(41) ספר יצירה פ"א מ"ד. וראה זח"ב קפז, ב. פרס שער א (שער עשר ולא תשע) פ"ו.

(42) לשון הכתוב — שמואל"ב כ, יט.

(43) ראה ביאורי הוזהר להצ"צ תשא ס"ע רפ. המשך תער"ב ח"ב פש"צ. סה"מ תרפ"ז ע' כה. ובכ"מ. וראה ע"ח שער ל (שער הפרצופים) דרוש ג. שער כז (שער עיבור יניקה מוחין) פ"א. ועוד.

(44) בד"ה הנ"ל תרפי"ט פ"ג (סה"מ קונטרסים שם כג, א). וכ"ה גם בד"ה זה תרל"ד ותרח"צ שבהערה 40.

(45) ישעי' מג, י.

(* ומה שאנו אומרים לשם יחוד רק פעם אחת קודם התפלה הוא לפי שאמירה זו היא פעולה נמשכת על כל היום — ד"ה שמוח תשמח תרנ"ז ע' 25 (סה"מ תרנ"ז ע' קצח). סה"מ עטר"ת ע' תקיח. ועוד.

השמות שאינם נמחקים⁴⁷. והדיוק בפסוק זה הוא עוד יותר מהדיוק בברכת אשר ברא, כיון שיצירה ("נוצר") היא למטה מבריאה ("ברא").

והענין הוא, שמבאר בהמאמר⁴⁸, דשם א-ל שייך לעולמות. דשם א-ל הוא בחסד⁴⁸, ובענין החסד כתיב⁴⁹ כי אמרתי עולם חסד יבנה, שהכוונה בזה היא שבנין העולם הוא ע"י ספירת החסד ושבנין ספירת החסד הוא בשביל התהוות העולמות⁵⁰. ולכן שייך בשם א-ל לשון יצירה להיותו מקור לעולמות. ועד"י⁵¹ הוא גם בנוגע לבחי' חתן (ששייך בו לשון בריאה), כי חתן הוא מלשון חות דרגא⁵² [דהגם שהחילוק בין ז"א (חתן) למלכות (כלה) הוא שהמלכות גם כמו שהיא באצילות היא השרש ומקור דבי"ע משא"כ ז"א הוא סוף עולמות הא"ס (כמבואר בתו"א⁵³ ב"כ"ק אדמו"ר נ"ע)], מ"מ חתן הוא מלשון חות דרגא, ירידה, ולכן שייך בו לשון בריאה.

ד) וביאור הענין, הנה ידוע שהסיבה לבריאת העולם וכל סדר ההשתלשלות הוא החסד שבאוא"ס, כמבואר בארוכה בד"ה אתה אחד לאדמו"ר האמצעי⁵⁴ ובכמה דרושים שלו. וענין החסד שבאוא"ס הוא כללות ענין הגילוי, וכמו שמבאר אדמו"ר הצ"צ ברשימותיו לתהלים⁵⁵ עה"פ⁵⁶ א-ל אלקים הוי' דיבר ויקרא ארץ, ששמות אלה ישנם גם לפני הצמצום, א-ל (חסד) מורה על התחלת גילוי האור (מה שהי' ממלא מקום

46) בד"ה הנ"ל תרפ"ט שם: ואיתא בספרים. ובד"ה זה תרל"ד ותרח"צ שם: והקשה בזה. — ראה זח"ג פו, א. ביאורו"ז לשם קלח, סע"ד ואילך. אוה"ת משפטים ע' אקצח ואילך. ובאוה"ת שם: ונלאו בו כל המפרשים. — ועיין רד"ק עה"פ. ועוד.

47) שבועות לה, סע"א. רמב"ם הל' יסוה"ת פ"ו ה"ב.

48) זח"ג ל, ב. שם סה, א. ובכ"מ.

49) תהלים פט, ג. וראה ד"ה אשר ברא תרפ"ט שם.

50) ראה גם לקו"ת שה"ש יא, ד. שם כה, ב. ובכ"מ.

51) ד"ה כל הנהגה תרפ"ט הנ"ל פ"א (סה"מ קונטרסים שם כז, ב). ד"ה הנ"ל תרל"ד ותרח"צ שם.

52) כ"ה בר"ה הנ"ל תרפ"ט ותרל"ד שם. לקו"ת שה"ש בתחלתו. ובכ"מ. וראה יבמות סג, א: נחית דרגא נסיב איתתא. ובד"ה הנ"ל תרח"צ שם: נחות דרגא.

53) ס"פ תרומה.

54) נדפס בקונטרס בפ"ע — קה"ת, ברוקלין תשכ"ה [ולאח"ז במאמרי אדמו"ר האמצעי קונטרסים בתחלתו].

55) יהל אור ע' קצ (ועד"ז באוה"ת קרה ע' תשכ"ב). וראה גם שם ע' תשח — פקסימיליא מגוף כתי"ק של הצ"צ. וראה ג"כ ד"ה זה תרל"ד ותרח"צ שם. סה"מ עטר"ת ע' קצו ואילך.

ה'תש"ג ע' 63 ואילך.

56) תהלים נ, א.

גאולות אשר, כפשוטן, הן יציאה מבית האסורים,

עת רצון ושעת הכושר היא להתבונן ולעורר את עצמו ואת כל אלה שיכול להגיע אליהם, ובהחלטה תקיפה בזה בנוגע למעשה בפועל,

להוספה בתורה ובמצות ובעבודת התפלה ובשמחה רבה ש"אין לך שמחה גדולה כצאת (הנפש) מהגלות והשביי (בעניני הגוף) כמשל בן מלך שהי' בשבי וטוחן בבית האסורים .. ויצא לחפשי אל בית אביו המלך .. (ע"י) מעשה (המצות) דבור ומחשבת התורה"

וכביאור כ"ק מו"ח אדמו"ר בזה במאמר דא"ח שלו — ד"ה כל הנהגה מסעודת חתן — בט"ו כסלו תרפ"ט, לפני יובל שנים,

פ' בא בטעהמ"צ. וראה קדושת לוי בריש המאמר לחנוכה (כה, סע"א). לקוטי לוי יצחק אגרות ע' ריו ועוד.

עת רצון ושעת הכושר: בהשפעת ימי הגאולה שלפניו ושלאחריו. בנוגע לט"ו בחודש — ראה אוה"ת שם: עיקר מילוי הלבנה בחצי החודש .. לכן מבואר בכהאריז"ל בשער היחודים דבט"ו לחודש הוא עת רצון לילך על קברי הצדיקים וכן אין נושאים נשים רק במילוי הלבנה כו'.

בתורה ובמצות ובעבודת התפלה: ג' הדברים שעליהם העולם עומד (אבות פ"א מ"ב). — וראה ברכות (ח, רע"א ובחדא"ג) שנדרשים שעל ידם בא פדה בשלום גוי' — שרבותינו דרשו ופירשוהו בקשר לגאולת אדה"ז ואדהאמ"צ.

ובשמחה רבה: ראה רמב"ם סוף הל' לולב. תו"א תולדות כ, ב. ובכ"מ. וראה לקו"א ואו"ת לה"מ עה"פ וסוכה תהי' ושלאחריו.

אין לך .. התורה: תניא פל"א (שמחה רבה, גדולה (שם) — י"ל בכמות באיכות, ע"ד רבו מעשיך, גדלו מעשיך (ד"ה אין ערוך פי ח"ש תרצ"ד (נדפס בסה"מ תשי"א). ובכ"מ)).

וטוחן בבית האסורים: ראה ספר שופטים טז, כא. רשב"ם עה"פ בא יא, ה.

במאמר .. תרפ"ט: בקונטרס דרושי חתונה (קונטרס ב') — נדפס בסה"מ קונטרסים ח"א. וגם בקונטרס בפ"ע.

לפני יובל שנים: בסעודת שלייער וואַרמעס.

בשער היחודים: פ"ה.

אין נושאים נשים רק במילוי הלבנה: שו"ע יו"ד סקע"ט ס"ב.

פדה בשלום גוי': תהלים נה, יט. — וראה תו"מ סה"מ כסלו ע' קמב. וש"נ.

לקו"א ואו"ת להה"מ עה"פ וסוכה תהי' ושלאחריו: ישע"י ד, ו. לקו"א סנ"ט-ס. או"ת ססט"ג-ה.

רבו מעשיך: תהלים קד, כד.

גדלו מעשיך: שם צב, ו.

ד"ה אין ערוך פ' ח"ש תרצ"ד (נדפס בסה"מ תשי"א): ע' 139 ואילך.

בקונטרס דרושי חתונה .. נדפס בסה"מ קונטרסים ח"א: טז, ב ואילך (ושם — כו, א), ולאח"ז בסה"מ תרפ"ט ע' 71 ואילך (ושם — ע' 105).

וגם בקונטרס בפ"ע: קה"ת, תשל"ט.

הוספה

בי"ה, ט"ו כסלו, ה'תשל"ט
ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה!

בהמצאנו בין גאולה לגאולה – יו"ד כסלו, גאולת כ"ק אדמו"ר האמצעי וי"ט (כ"ף) כסלו גאולת אביו כ"ק אדמו"ר הזקן – בין בדיוק, יום האמצעי שביניהם, ט"ו בו, וביחד עם זה יום אשר קיימא סיהרא באשלמותא, שישראל (נמשלו ודומים ומונין ללבנה, יום האמצעי בחדש כסלו, הוא חודש השלישי מראש השנה, שלישי בחדשי החורף,

בהמצאנו: להעיר דיחידה, עצם הנפש היא למעלה מן (– היסח) הדעת (ולכן אמר ריב"ז איני יודע כו' – אוה"ת בהר (ע' תתקטז). ד"ה אשרנו, תרצ"ו (סה"מ קונטרסים ח"ב)), מציאה. ופדה בשלום (דיו"ד וי"ט כסלו) היינו העבודה דיחידה (שער התשובה לאדהאמ"צ ח"א סד"ה פדה בשלום). וראה סנה' (צז, סע"א) "משיח מציאה". יבמות (מט, סע"ב) "בהמצא כו' ויחד כו' עשרה ימים כו"י.

בין גאולה לגאולה: ראה שיחת יו"ד כסלו תשי"ז (שנת החמישים לנשואי כ"ק מו"ח אדמו"ר) – לקו"ד כרך ג' תפ"ח, ב. שיחת י"ט כסלו תשי"ז (סה"מ תשי"א ע' 145).

גאולת .. האמצעי: ראשי פרקים – ראה מבוא לבד קודש.

(כ"ף) כסלו: שאז ה"י גמר הגאולה (ראה חוברת "מגלת יט כסלו").

גאולת .. הזקן: ר"פ – ראה חוברת הנ"ל.

בין בדיוק: להעיר מהאחרונים לשו"ע או"ח סכ"ז במקום תשי"ר וקשר שלו (שיה"י בין עיניך).
ט"ו .. קיימא סיהרא באשלמותא: ראה זח"א קנ, רע"א. ח"ב פה, א. שמו"ר פט"ו, כו. ובכ"מ. וראה אוה"ת וזאת הברכה (ע' איתתצד).

שישראל (נמשלו ודומים ומונין ללבנה): סוכה כט, א. ב"ר פ"ו, ג.

האמצעי בחדש: שהוא כ"ט יום יב שעות ותשצ"ג חלקים (רמב"ם ה"ל קדוה"ח פ"ו, ה"ג).
חודש השלישי: ראה שבת פח, א ובר' נסים גאון שם.

חודש השלישי .. בחדשי החורף: שהם לעומת חדשי הקיץ (ל"ת להארז"ל ו' יוצא. שם

כללי-פרטי. מצילום האגרת. נדפסה בלקו"ש חט"ו ע' 509 ואילך.

אמר ריב"ז איני יודע כו': ברכות כח, ב.

ד"ה אשרנו, תרצ"ו (סה"מ קונטרסים ח"ב): **סד, ב ואילך.**

(שער התשובה לאדהאמ"צ ח"א סד"ה פדה בשלום): **נו, ג ואילך.**

בהמצא: **ישע"י נה, ו.**

שיחת יו"ד כסלו תש"ז .. לקו"ד כרך ג' תפ"ח, ב: **סה"ש תשי"ז ע' 87.**

שיחת י"ט כסלו תשי"ז (סה"מ תשי"א ע' 145): **סה"ש שם ע' 88.**

מבוא לבד קודש: **מ"התמים" חוברת ב ע' פא [פח] ואילך.**

בין עיניך: **בא יג, ט; טז. ואתחנן ו, ח.**

החלל⁵⁷). ולכן שם א"ל קדם לשם אלקים, כי תחלה הו"ע הגילוי והוא שרש וסיבת ההתהוות, ולאח"ז (בכדי שיהי' אפשר להיות התהוותם בפועל) ה"י הצמצום, אלקים.

וגם בהתהוות עצמה שבה קדם הצמצום וכמרו"ל⁵⁸ בתחלה עלה במחשבה לברוא את העולם במדת הדין, הנה נוסף לזה שהצמצום הוא בשביל הגילוי (כמבואר בהמשך תער"ב⁵⁹ ובכ"מ), הנה גם הצמצום גופא הוא מצד החסד, וכמו שמבאר הרב המגיד⁶⁰ שהצמצום שלמעלה הוא כמו אב המצמצם את שכלו כו' בשביל בנו הקטן כו' האהבה גרמה את הצמצום. היינו שהצמצום הוא בכדי שהאור יומשך ויתקבל בהתחוננים, ועד שיומשך בהם גילוי אור נעלה יותר מהאור שהאיר בגילוי קודם הצמצום⁶¹. ועד שיהי' דירה לו ית', לו לעצמותו [בדוגמת דירת האדם, שעצמות האדם דר בהדירה]⁶², ושהעצמות יהי' בהם בגילוי כמ"ש⁶³ ולא יכנף עוד מוריך.

(ה) **והנה** הסיבה לבנין החסד (בכדי שיהי' התהוות העולם) היא כי חפץ חסד הוא⁶⁴. והענין דחפץ חסד הוא למעלה מחסד (לא רק מחסד כמו שהוא במדות אלא למעלה גם משרשו כמו שהוא במוחין וכו'), כי ענינו הוא חפץ, רצון ותענוג, אלא שהחפץ הוא שיהי' חסד⁶⁵. וחפץ זה הוא הסיבה לבנין החסד שממנו נבנה העולם. ויש לומר, דחתן מלשון חות דרגא הוא בחי' חפץ (חסד) שלמעלה מחסד. דזה שנתעורר ברצון וחפץ שיהי' חסד הוא ירידה (חות דרגא) לגבי עצמות אוא"ס. [ויש לומר דזהו מ"ש בהמאמר⁶⁶ שחתן הוא התקשרות, והוא מה שאוא"ס התקשר כביכול לברוא את העולם, דיש לומר, שזה שאוא"ס התקשר כביכול לברוא את העולם הו"ע הרצון והחפץ]. וכיון שהירידה להיות חפץ חסד היא ירידה באין ערוך, לכן שייך בזה לשון בריאה, אשר ברא

57) ע"ח שער א (דרוש עגולים ויושר) ענף ב. אוצרות חיים ומבוא שערים בתחלתם.

58) פרש"י ר"פ בראשית.

59) ח"ב ע' א"ג.

60) לקו"א ואו"ת בתחלתם.

61) ראה המשך תרס"ו ע' ד.

62) המשך תרס"ו ס"ע ג. שם ע' תמה. ובכ"מ. — נסמנו בתו"מ סה"מ שבט ע' שח הע' 32.

63) ישע"י ל, כ. וראה תניא פל"ו (מו, א).

64) מיכה ז, יח. וראה לקו"ת שה"ש יא, ד.

65) ראה בארוכה ד"ה זה היום תחלת מעשיך דער"ה ה'תשמ"ב סעיף ד (תו"מ סה"מ תשרי ס"ע מג ואילך).

66) ד"ה כל הנהגה תרפ"ט הנ"ל פ"א (סה"מ קונטרסים שם כז, ב).

כו' חתן. ועפ"ז יובן גם מה שבחתן נאמר לשון בריאה, ובשם א-ל נאמר לשון יצירה (לפני לא נוצר א-ל), כי חפץ חסד (שאינו אלא חפץ ורצון שיהי' חסד) הוא למעלה מציוור, ולכן שייך בו רק הלשון בריאה, משא"כ בחסד (שם א-ל בחסד), גם כמו שהוא לפני הצמצום, מכיון שהוא ציוור (של חסד), שייך בזה לשון יצירה.

(ו) **וזהו** אשר ברא ששון ושמחה חתן וכלה כו', שקאי (גם) על בריאת חתן וכלה שלמעלה (שמהם משתלשלים חתן וכלה שלמטה). וזה שנקראים בשם חתן וכלה (דשמו אשר יקראו לו בלה"ק מורה על תוכנו של הדבר ועד שהוא המהוה ומחי' ומקיים את הדבר כתורת הבעש"ט הידועה⁶⁷), הוא, כי חתן הוא מלשון חות דרגא כמשנת"ל (סעיף ג), וכלה היא מלשון כליון ומלשון כלתה נפשי⁶⁸ [שהם שתי בחי' בכלה, כמבואר בלקו"ת⁶⁹]. והכוונה בבריאת חתן וכלה שלמעלה היא בכדי שיומשכו מהם חתן וכלה שלמטה, וכמבואר לעיל (סעיף ג) בפירוש הכתוב כי אמרתי עולם חסד יבנה שבנין ספירת החסד הוא בכדי שיהי' התהוות העולם. ולכן ע"י עבודת ישראל למטה ובפרט בזה שמשמחים את החתן וכלה (כפשוטם למטה), ע"ז פועלים הן לעילא והן לתתא, ועד שנעשה שמח תשמח רעים האהובים כשמחך יצירך בגן עדן מקדם⁷⁰ (קודם החטא) שאז הי' העולם על מילואו⁷¹, אלה תולדות השמים והארץ בהבראם⁷², תולדות מלא⁷³. ויתירה מזו, דכיון שהכוונה בהירידה (דעולם) שנעשה ע"י חטא עה"ד היא לצורך עלי', הרי מובן שהעלי' היא למקום גבוה יותר מכמו שהי' קודם הירידה, ולכן, ע"י העבודה (שלאחרי החטא) יהי' עילוי נעלה יותר גם מכמו שהי' בתחלת הבריאה, אלה תולדות פרץ⁷⁴, תולדות מלא⁷⁵, דתולדות מלא שבפסוק זה הוא למעלה יותר מתולדות מלא שבתחלת הבריאה. וגילוי עילוי זה יהי' בביאת משיח צדקנו, כמו שמסיים שם (בתולדות פרץ⁷⁵) וישי הוליד את דוד, דוד מלכא משיחא.

(67) שער היחוד והאמונה פ"א.

(68) לשון הכתוב — תהלים פא, ג.

(69) שה"ש בתחלתו.

(70) נוסח ברכה ו' דברכות נשואין.

(71) ראה ב"ר פי"ד, ז. פי"ג, ג. וראה ד"ה וכל בניך תרפ"ט רפ"ד (סה"מ קונטרסים שם יח, ב).

(72) בראשית ב, ד.

(73) ב"ר פי"ב, ו. שמו"ר פ"ל, ג.

(74) רות ד, יח.

(75) רות שם, כב.

לפעול בזה יותר מאשר נשים, ועאכו"כ מנהיגי הקהילה ועסקני ציבור וכו' וכו'.

ואז בטוחים שזוהי גם "מצוה רבה"¹⁶³ של "פדיון שבויים" (כמוזכר לעיל (סי"ח) מדרושי החתונה) — ע"י הפדי' מדבר בלתי-רצוי, ובפרט שהפדי' היא "בשלום" — שפועלת שהקב"ה (ש"מגיד דבריו ליעקב חוקיו ומשפטיו לישראל"²¹⁹) יקיים הבטחתו ויעודו [ובפרט לאחרי ש"כלו כל הקיצין"²²⁰, וישנו כבר הן ה"בעתה" ועאכו"כ ה"אחישה"¹⁰²] ש"מיד הן נגאלין"²²¹, כל אחד ואחת וכולם ביחד, "ואתם תלוקטו לאחד אחד בני ישראל"²²², באופן שהקב"ה בעצמו מתעסק בזה²²³, וכיון ש"באור פני מלך חיים"²²⁴, הרי מובן שגם היציאה מן הגלות נעשית באופן טוב, בטוב הנראה והנגלה, ובקרוב ממש נקבל פני משיח צדקנו, "בנערינו ובזקנינו גו' בבנינו ובבנותינו"¹⁰⁶, באופן ש"לא תשאר פרסה"²²⁵, ו"קהל גדול ישובו הנה"¹⁰⁷.

[כ"ק אדמו"ר שליט"א צוה לנגן ניגון רבינו הזקן בן ד' הבבות (בבא הד' — פעם אחת), "ניע זשוריצי כלאפצי", ו"פרזות תשב ירושלים". ואח"כ התחיל לנגן הניגון "ניעט ניעט ניעקאווא". אח"כ הזכיר אודות אמירת ברכה אחרונה. וטרם צאתו התחיל לנגן הניגון "כי בשמחה תצאו".]

(219) שם קמוז, יט. וראה שמו"ר פ"ל, ט.

(220) סנהדרין צז, ב.

(221) רמב"ם הל' תשובה פ"ז ה"ה.

(222) ישעי' כז, יב.

(223) ראה פרש"י נצבים ל, ג.

(224) משלי טז, טו.

(225) בא יו"ד, כו.

וכדי שתהי' הפעילות בזה ע"י כל אחד כפי ענינו וכפי יכלתו, יש צורך בעריכת אסיפות לפנ"ז (כמבואר בקונטרס החלצו¹⁶), ובמיוחד — עי"ז שנשים עסקניות יעסקו במרץ הכי גדול בענינים של טהרת המשפחה והפצת הידיעות בזה, כולל ובמיוחד בנוגע לענין שאולי קשור יותר עם אנשים — שיהיו מקוואות טהרה בכל מקום ומקום,

וגם בנוגע לזהירות והידור שבדבר — כידוע הסיפור²¹⁵ אודות כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע, שבלכתו פעם למקוה ברוסטוב מצא שערות אחדות צפות על המים, וקרא לבלן שהי' אחראי על המקוה, ואמר לו: לי לא איכפת הדבר, אבל דע לך גודל האחריות שאתה לוקח על עצמך, אם אשה אחת ויחידה תמנע ח"ו מהליכה למקוה בגלל שיש שם שערות שצפות על המים, וכיו"ב בנוגע להעדר הנקיות ואפילו העדר היופי — שאינך משתדל לתקן זאת!

ואם הדברים אמורים בנוגע למדינה ההיא לפני חמישים או שבעים שנה (אינני יודע בדיוק מתי אירע סיפור הנ"ל, ובכל אופן, עשירות בשנים לפנ"ז) — עאכו"כ בימינו אלו במדינות הרווחה, שרגילים בבית הפרטי לנקיות בתכלית ויופי בתכלית וכו', הרי בודאי שכן הוא בנוגע למקוה טהרה [שבו מעמידים את היסוד לבית הפרטי שיהי' "יפה" כאמיתיות וברוחניות, עי"ז שהוא בנוי על השימוש במקוה טהרה], שצ"ל בתכלית הזהירות והדיוק בכל הענינים, כדי למשוך ולעודד בכל האופנים האפשריים קיום מצוה זו מתוך שמחה וטוב לבב, שגם הגוף ונפש הבהמית ירצו לעשותה.

— הן אמת שצריך לעשות זאת בגלל שזהו ציווי הקב"ה, אבל זהו ע"ד המבואר בד"ה ויחלוס²¹⁶ ובכמה דרושים²¹⁷, שבנוגע ל"סור מרע"²¹⁸ צריך לברוח באיזה אופן שיכולים כו', ועד"ז בנדו"ד, שצריך לעשות כל מה שיכולים להבטיח שלא יהי' דבר שימנע ח"ו את הטבילה במקוה בתכלית הזהירות והדיוק, מבלי למהר, שאז יכולים להבטיח שתהי' הטבילה בכל הדיוקים, שתהי' כולה במים, עם כל הפרטים שנוגעים לקיום מצוה זו.

ובנוגע לבנין המקוה, יופי הבנין וכו' — יכולים לפעמים אנשים

(215) ראה אג"ק אדמו"ר מוהרי"צ ח"ד ע' פ ואילך. (216) פ"ד (סה"מ תש"ח ע' 83). (217) ראה מאמרי אדה"ז אתהלך ליאזנא ע' פ ואילך. (218) סה"מ תרנ"ה ע' רכד ואילך. תרנ"ט ע' יט. (218) תהלים לד, טו. לז, כז.

רגילוי זה יהי' בקרוב ממש ובעגלא דידן, בחסד וברחמים ובטוב הנראה והנגלה, ע"י מעשינו ועבודתנו במשך שיתא⁷⁶ אלפי שני דהוה עלמא⁷⁷ [שזה כולל ענין הזמן (שיתא אלפי שני) וענין המקום (עלמא) יחד], ובפרט ע"י העבודה דיפוצו מעינותיך, המעינות דתורת הבעש"ט, ובפרט כמו שנתגלו ע"י אדמו"ר הזקן לאחרי י"ט כסלו [וכידוע מאמר אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע⁷⁸ שענין יפוצו מעינותיך חוצה הותחל בעיקר לאחרי פטרבורג], שע"ז אתי מר דא מלכא משיחא⁷⁹ שאז יהיו הנישואין של הקב"ה וכןס"ת ישראל⁸⁰, וגם הנישואין דהקב"ה ודכל אחד מישראל, בתכלית השלימות, כמבואר בארוכה בכ"מ⁸¹ עה"פ⁸² כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות שהענינים דלע"ל יהיו נפלאות — נו"ן פלאות — אפילו בערך הנסים והנפלאות דיציאת מצרים, שאז יהי' ענין הנישואין בשלימות, בקרוב ממש, במהרה בימינו.

(76) ראה ר"ה לא, א.
 (77) ראה תניא רפל"ז.
 (78) ספר השיחות תורת שלום ס"ע 112 ואילך.
 (79) ראה אגה"ק דהבעש"ט, נדפסה גם בכתר שם טוב בתחלתו.
 (80) ראה שמור"ר ספ"ט"ו. וראה לקו"ת שה"ש מת, א ואילך.
 (81) אוה"ת נ"ך עה"פ סק"ז (ע' תפז), מזח"א בהשמטות ס" כה (רסא, ב). וראה שם סק"ח, מפע"ח שער כא (שער חג המצות) פ"ו* (בד"ה מהר"י ז"ל). וראה ד"ה כימי צאתך מארץ מצרים דאחש"פ ה'תשל"ט (תו"מ סה"מ ניסן ע' רד ואילך). ד"ה זה די"א ניסן ה'תשמ"ב (תו"מ שם ע' קמז ואילך).
 (82) מיכה ז, טו.

(* כ"ה באוה"ת. ובדפוסים שלפנינו הוא בפ"ז. המו"ל.)

וכן תהי' לנו — להתכונן לכל המבצעים, כולל גם המבצעים ד"יפוצו מעינותיך חוצה", וכל עשר המבצעים המוזכרים לעיל,

החל מאלו שקשורים עם הכנסת כלה — שהיא אחת המצוות הגדולות ביותר, ועד שאיתא בגמרא במסכת כתובות²¹², שמעבירים את כל הענינים, אפילו ענין של דבר בלתי טהור, ובלבד שתהי' הכנסת הכלה כדבעי ובשלימותה, ומתוך שמחה וטוב לבב — כיון שמתעסקים רק עם דברים חיים — "מחי' חיים"²¹³, "תורת חיים" ו"דרך חיים" (שבאה לאחרי "נר מצוה ותורה אור", ולאח"ז בא הענין ד"תוכחת חיים"¹⁹⁹), כמבואר בארוכה בקונטרס עץ החיים ובכ"מ).

ולהתכונן גם לענין של "מבצע חנוכה", ככל פרטי הדברים שדובר אודותם כמ"פ, ובפרט בנוגע לאלו שנמצאים במקומות שצריך להכניס בהם תוספת אור, כמו בית הרופאים או בית האסורים וכיו"ב.

ויהי"ר שהקב"ה יוציא את בני"מ מ"בית האסורים" של הגלות, כולל גם היהודים שנמצאים בגלות בתוך גלות — במדינות שמאחורי מסך הברזל, ובפרט במדינות שבהם היו אדמו"ר הזקן ואדמו"ר האמצעי בחיים חיותם בעלמא דין, ושם נמצאים בתי-החיים שלהם עד היום הזה.

ובקרוך ממש — "הקיצו ורננו שוכני עפר"²¹⁴ והם בתוכם, והם בראשנו, ונלך לקבל פני משיח צדקנו, וכאמור, שאז יהי' ענין היובל, לפי ש"כל יושבי' עלי"¹⁰¹ — שלימות העם ושלימות הארץ, ביחד עם שלימות התורה, ובשמחה ובטוב לבב.

[כ"ק אדמו"ר שליט"א צוה לנגן הניגון "מלכתחילה אריבער". ואח"כ הורה לערוך עוד "שבע ברכות"¹³⁷].

* * *

כד. כדי לסיים בסך-הכל — הרי זה כמדובר כמ"פ ש"המעשה הוא העיקר":

יש להוסיף ביתר שאת וביתר עוז החל מהענינים הקשורים עם הכנסת כלה, שזהו ענין של צדקה כפשוטו — לעזור בנוגע להוצאות חתונה, ועאכו"כ להבטיח שהענין דהכנסת כלה יהי' באופן של חתונה עשירה ברוחניות — ע"י שמירת כל עניני טהרת המשפחה, שענין זה תלוי ביסודות והחלטות שמקבלים בתור הכנה לפני הנישואין.

בס"ד. שיחת אור ליום ה' פ' וישלח, י"ד כסלו, ה'תשל"ט.

— יובל החמישים לנישואי כ"ק אדמו"ר שליט"א —

בלתי מוגה

א. בנוגע להתועדות ביום זה — יש להקדים המדובר כמ"פ אודות המבואר בכ"מ¹ גודל העילוי בעצם העובדה שיהודים מתאספים ביחד.

ומתחיל² מ"ש רבינו הזקן באגה"ק³ (ומצרף בזה את הבעש"ט והמגיד, בכתבו): "שמעתי מרבותי",

[ובהקדם המדובר כמ"פ⁴ אודות הסדר בתניא (גם באגה"ק), שלא תמיד מציין רבינו הזקן את מקור הדברים, ואדרבה: ברוב הפעמים אינו מציין את המקור, וי"ל בדא"פ, שזהו לפי שסומך על מ"ש בשער הספר "מלוקט מפי ספרים ומפי סופרים", כך, שחוסך לציין אח"כ בכל מקום בפ"ע.

ואע"פ שצריך להיות "האומר דבר בשם אומריו"⁵, ועד להמובא במג"א⁶ "כל שאינו אומר דבר בשם אומריו עובר בלאו" (ענין של גזילה ח"ו, או השגת גבול, כב' הדרשות בדבר⁷) — י"ל, שבמה דברים אמורים, כשענין זה לא נעשה עדיין הסברא שלו; אבל כשעוסק הרבה להבין כו' ("דורכטאָן") ענין זה עד לאופן ד"יגעת ומצאת"⁸, שנעשה "מציא"ה וסברא שלו — הנה באמרו ענין זה, הרי הוא אומר ענין שלו.

ובהקדים, שבאמירת דבר בשם רבו יש חילוק באופן הבנת השכל — שיש אופן שכיון שזהו רבו, ובפרט אם הוא "רבו מובהק", הנה אפילו כשאינו מבין את השכל שבדבר, הרי הוא מקבל הוראת רבו

(1) גם בדרושי חתונה, כדלקמן בפנים.

(2) אף שענין זה לא הובא בפירוש

בדרושי חתונה הנ"ל.

(3) תניא אגה"ק סכ"ג.

(4) ראה ד"ה פדה בשלום די"ט כסלו

הערה 28; ד"ה שלום רב דמוצש"ק וישב

הערה 99 — דאשתקד (תו"מ סה"מ כסלו ע' קמד; ע' קס. סה"מ תשל"ח ע' קב; ס"ע קכא

ואילך) שיחת מוצש"ק בלק דאשתקד ס"ו...

וראה גם תו"מ חנה"ה ע' 280 הערה 88. וש"נ.

(8) מגילה ו, ריש ע"ב.

(212) כתובות יז, א.

.44 ועוד.

(213) יומא עא, א. וראה סה"מ תשי" ע' (214) ישעי' כו, יט.

ונמצא, שהענין דחמישים הוא הן בנוגע לבינה — חמישים שערי בינה, והן בנוגע לחכמה — חמישים אמה של גובה מגורה, הקשורה עם אור, שהו"ע החכמה.

ובכללות הרי זה שייך לענין המוחין, ועד לבחי' הכתר כפי שנמצא בין חכמה ובינה, שזהו"ע שער החמישים, "שאותן שעומדים למעלה נדמה להן למטה למטה נדמה להן למעלה"²⁰².

ואין כאן המקום להאריך בזה, כי אם לעורר ולהדגיש שהענין דחמישים נוגע לא רק בענינים הקשורים עם הבנה והשגה ומדידה והגבלה, אלא אפילו בענין שהוא אור בלי כלים, שזהו"ע החכמה²⁰³ (שנקראת "חיוהי", למעלה מ"גרמוהי" שמתחיל מבינה ולמטה²⁰⁴), הנה גם שם ישנו ענין הגובה דחמישים אמה.

ולהעיר גם מביאור רבינו הזקן²⁰⁵ בנוגע לענין החמישים (נו"ן, שהו"ע הכתר) שמצינו בפורים — כמ"ש²⁰⁶ "יעשו עץ גבוה חמישים אמה", שעליו תלו את המן יחד עם בניו ובני בניו²⁰⁷ (כל הענינים הבלתי-רצויים שיוצאים מענינו של המן), וכמבואר בכ"מ²⁰⁸ שהענין ד"גבוה חמישים אמה" קשור עם העבודה של מסירת נפש.

כג. ויה"ר שמתוך שמחה וטוב לבב, נשמות בגופים, תהי' העבודה באופן ד"בכל מאדך"²⁰⁹ — כמדובר בהתועדות דעשירי בכסלו¹⁶⁵ מדברי אדמו"ר האמצעי בענין "פדה בשלום נפשי",

וזו תהי' הכנה קרובה לענין חג הגאולה של רבינו הזקן ביי"ט כסלו, שאז התחיל הענין ד"פוצו מעינותיך חוצה" (כמוזכר לעיל²¹⁰),

ותהי' גם הכנה קרובה לחנוכת ביהמ"ק השלישי בקרוב ממש, וכולל גם ההכנה לימי חנוכה, שבהם יש עליו גדול יותר מאשר במנורת ביהמ"ק — נר השמיני, שלדעת ב"ה ישנו כבר ביום הראשון "בכח", ואח"כ בא "בפועל" (כמדובר כמ"פ²¹¹).

202 סוטה יד, רע"א. וראה לקו"ת שם.
203 ראה המשך תער"ב ח"ב ע' תשפח.
204 ראה ע"ח שמ"א פ"ז. הובא בלקו"ת מטות פז, סע"ד. שה"ש לט, ג. ובכ"מ.
205 ראה תו"א מג"א צג, ד. ובכ"מ.
206 אסתר ה, יד.
207 ואילך. וש"נ.
208 ס"ע 118 ואילך. ועוד.
209 ואתחנן ו, ה.
210 סד"ה פדה בשלום דמוצ"ק ויצא, ט' כסלו, אור לי"ד כסלו (תו"מ סה"מ כסלו ע' מד. לעיל ע'...). וש"נ.
211 ראה גם לקו"ש חכ"ה ע' 244 ואילך. וש"נ.

ואומרה גם לאחרים; אך יש אופן שניתוסף גם הלימוד בהבנה והשגה, ובאופן של יגיעה, עד שנעשית "תורתו"⁹, ש"נקראת על שמו"¹⁰, היינו, שהתורה עצמה מעידה שענין זה נעשה "תורתו" ("זיין אייגענע תורה") — אפילו לגבי הקב"ה (כפי שנקראת לפני"ז "תורת הוי"ו"), ועאכו"כ בנוגע לרבו.

ובאופן כזה — הרי הוא אומר סברא (שנעשית) שלו, כיון שהתעסק והתייגע בענין זה, ועד שיש תלמיד ש"קאי אדעת' דרבי"¹¹, ומשיג עוד יותר ממה ששמע מרבו.

ובפרט בנדו"ד, בנוגע לרבינו הזקן, שאודותיו מסופר בשיחות-קודש של כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו¹² שהי' נשמה חדשה — קרוב לודאי לומר שרוב תורתו היתה באופן כך.

ובכל אופן, באיזה אופן שנתרן הטעם שאינו מציין מקור הדברים (בשם אומר) — "מעשה רב"¹³, שברובא דרובא של המקומות בתניא (ובאגה"ק) אינו מביא את המקור.

ועפ"ז — הרי אדרבה: במקום שמביא את המקור — יש צורך לבאר מהו הענין שכוונתו להוסיף ולחדש, שלולי ציון המקור לא היינו יודעים זאת.

ובנוגע לענינו — כותב רבינו הזקן "שמעתי מרבותי",

— וידוע הכלל (כמובא בכ"מ¹⁴) שכשנאמר "שמעתי ממורי", לשון יחיד, הכוונה היא למגיד, וכשנאמר "מרבותי" לשון רבים, הכוונה היא למגיד ולבעש"ט —

"כי אילו נמצא מלאך אחד עומד במעמד עשרה מישראל ביחד (שעל זה אמרו רז"ל¹⁵ "אכל ב' עשרה שכינתא שריא"), אף שאינם מדברים בדברי תורה, תפול עליו אימתה ופחד בלי גבול ותכלית משכינתא דשריא עלייהו, עד שהי' מתבטל ממציאיותו לגמרי".

ועאכו"כ כשמדובר אודות מעמד עשרה מישראל (ועאכו"כ מאה ואלף וכו') שעוסקים בתורה ומצוותי, כמו התועדות זו שתכליתה ומטרתה שיתוסף בתומ"צ, הן באותו מעמד, וגם לאח"ז כתוצאה ממעמד זה.

9 תהלים א, ב.
10 ראה קידושין לב, סע"א ואילך ובפרש"י. וש"נ.
11 ע"ז ה, ריש ע"ב.
12 ראה סה"ש תשו"ר ריש ע' 22. וש"נ.
13 שבת כא, א. וש"נ.
14 סה"ש תשו"ר ריש ע' 98. תשו"ה ס"ע 59.
15 סנהדרין לט, א.

ונוסף על העילוי באסיפת כו"כ מישראל המבואר באגה"ק הנ"ל, נתבאר העילוי שבדבר גם בקונטרס החלצו¹⁶, וכן בדרושי חתונה¹⁷, "דאז נדברו יראי ה' איש אל רעהו ויקשב ה' וישמע ויכתב ספר זכרון ליראי ה' ולחושבי שמו"¹⁸, וכפי שמבאר במאמר, ש"בעת .. הדבור וההתעוררות להתעורר ולעורר איש את רעהו, הרי אז ויקשב ה' וישמע, יעמאָלט¹⁹ איז יעדערער דערהערט דעם אייבערשטן, און אין יעדערן ווערט דער אייבערשטער דעהערט", ועד לאופן שנעשה אח"כ "זכרון" על הימים שלאח"כ²⁰, ככל פרטי הביאור שמביא במאמר זה.

ב. אמנם, לאחר כלי הביאורים הנ"ל, עדיין יש צורך בטעם על התועדות זו — "מה יום מיומיים"²¹, שדוקא עכשיו בא הדבר בפועל. והמענה על זה — הנה ככל הענינים אצל בני"ה הרי זה צריך להיות באופן ד"אסתכל באורייתא"²², למצוא מקור לזה בתורה.

ג. לכאורה יש על זה מקור בסיום חלק אורח חיים של השו"ע: "וטוב לב משתה תמיד"²³, ו"אין מקרא יוצא מידי פשוטו"²⁴.

— יש אחרונים שלומדים בזה כמה רמזים ופשטים²⁵, אבל בפשטות, הרי זה בא בהמשך לדין שכותב הרמ"א לפני"ז: "י"א שחייב להרבות במשתה ושמחה בי"ד שבאדר ראשון וכו'", ועל זה מסיים: "וטוב לב משתה תמיד", שמזה מובן, שהכוונה ב"משתה" היא גם סעודה, ו"משתה" כפשוטו קשור עם יין — "משתה היין"²⁶.

אבל אעפ"כ, מזה גופא שלמרות הוראת הרמ"א הנ"ל, אין דרך לערוך "משתה תמיד", בכל יום ויום — הנה כשעושים משתה, הרי זה דורש ביאור.

ובנדר"ד, שביום החתונה מתאספים ביחד כמה אוהבים וידידים בכמה מקומות באופן של התועדות ומשתה וכו' — צריך להיות לזה יסוד ועכ"פ רמז בתורה.

שאינה עובדין דחול, ולכן אינה ענין שאסור בשבת¹⁹⁰], ועד שאצל משה נמשך שער הנו"ן גם בגילוי, ועד"ז אצל כל אחד מישראל — ביום החמישים, יומו של משה רבינו — היום ש"משה קיבל תורה (ש"מסר נפשו עלי") ולכן "נקראת על שמו"¹⁹¹) מסיני¹⁹².

כב. ועוד ענין בזה:

בנוגע ל"מנורות של זהב" שהיו בעזרת נשים בשמחת בית השואבה¹⁹³ — איתא בגמרא במסכת סוכה¹⁹⁴: "תנא גובהה של מנורה חמישים אמה".

[ולהעיר, שיש עוד ענינים של חמישים, כמו בנוגע לשובך של יונים (במסכת בבא בתרא¹⁹⁵), וכן בנוגע לשרשי חטה¹⁹⁶ וכיו"ב בענינים שלמטה, אבל מה שמצינו בגמרא בנוגע לדבר טוב ונעלה, כמו שמחת בית השואבה, ש"מי שלא ראה שמחת בית השואבה לא ראה שמחה מימיו"¹⁹³, הרי זה ה"מנורות של זהב", ש"גובהה של מנורה חמישים אמה"].

— מנורת ביהמ"ק היתה בת ח"י (י"ח) טפחים או טו"ב (י"ז) טפחים (כב' הדעות שבדבר¹⁹⁷), אבל המנורות שהיו בעזרת נשים שבה ערכו שמחת בית השואבה היו בתכלית הגובה: חמישים אמה.

והענין בזה:

המנורות של זהב — ענינם הוא ענין האור, כמסופר שם בארוכה איך שהיו מדליקין בהן והיו מאירים וכו'.

והרי ענין האור מורה על ענין החכמה¹⁹⁸ — חכמה שמאירה, כמו "ותורה אור"¹⁹⁹, "חכמת אדם תאיר פניו"²⁰⁰, כי, כללות ענין החכמה הוא לפעול שלא יהי' באופן ד"כסיל בחושך הולך"²⁰¹, אלא באופן שכל ענין יהי' מואר אצלו, כמ"ש²⁰¹ "החכם עיניו בראשו".

190 ראה ב"ר ספי"א. וראה אוה"ת ויקהל ע' ב'פט ואילך. ד"ה אבות מלאכות ארבעים תר"ל (סה"מ תר"ל ע' רמב ואילך).
191 סד"ה וביום השבת עת"ר (סה"מ עת"ר ע' רב).
192 ראה שבת פט, א. מכילתא בשלח טו, א. שמור"ר פ"ל, ד. וש"נ.
193 אבות רפ"א.
194 סוכה נא, סע"א (במשנה).
195 נב, ב.
196 ירושלמי ברכות פ"ט סה"ב. ע"ז פ"ג ה"ה.
197 מנחות כח, ב. יל"ר תרומה כה, לא.
198 ראה לקו"ש חל"ד ע' 15 הערה 42.
199 וש"נ.
200 משלי ו, כג.
201 קהלת ח, א.
202 שם ב, יד.

16 תרנ"ט (סה"מ תרנ"ט ע' סא).
17 ד"ה אשר ברא תרפ"ט פ"א (סה"מ קונטרסים ח"א כב, א. סה"מ תרפ"ט ע' 86).
18 מלאכי ג, טז.
19 = אז מרגיש כל אחד את הקב"ה, ובכל אחד נרגש הקב"ה.
20 ושם: "וזהו ויכתב ספר זכרון לפניו, שהפנימי שבהם המתגלה, רישומו ניכר בעבודה בפועל, והוא הזכרון של הפנימי".
21 לשון חז"ל — סנהדרין סה, ב.
22 זח"ב קסא, סע"א ואילך.
23 משלי טו, טו.
24 שבת סג, א. וש"נ.
25 ראה — לדוגמא — ברכ"י כאן בסופו. הובא בשערי תשובה לשו"ע. וראה גם נמוקי אור"ח כאן.
26 אסתר ה, ו. ועוד.

[כ"ק אדמו"ר שליט"א הורה לערוך עוד "שבע ברכות"¹³⁷].

* * *

כא. דובר לעיל (ס"ט) בנוגע לענין דחמישים שקשור עם "עולם", כב' הפירושים שבו: "עולם" — בנוגע לזמן, ו"עולם" — בנוגע למקום, ועד לחמישים שערי בינה שנבראו בעולם, ככל הענינים שבעולם "שנשתלשלו מהן"¹⁸² — מענינים שלמעלה מהעולם, כפי שנמשכו ונבראו בעולם.

והענין בזה:

מבואר בחסידות¹⁸³ שישנם שבעת ימי הבנין, שבעת ימי בראשית, שכל אחד מהם כלול משבעה — שהם ארבעים ותשעה, וישנה הבחי' שכוללת כולם — ענין החמישים.

וענין זה קשור גם עם מתן-תורה — "אסתכל באורייתא"²¹ — שהרי "זמן מתן תורתנו" בא לאחרי "שבע שבתות תמימות תהינה"¹⁸⁴, מ"ט יום, ולאח"ז באים ביום החמישים לשער הנו"ן²¹.

[ובפרטיות יותר, יש ביום החמישים גופא יש ב' דרגות: יש דרגא ששייכת ובאה צד הענין ד"וספרתם. . שבע שבתות"¹⁸⁴, שעז"נ¹⁸⁵ תספרו חמישים יום", ויש דרגא שלמעלה לגמרי מכל ענין הספירה כו', כמבואר בלקו"ת בדרושי פ' במדבר¹⁸⁶].

וכפי שמצינו אצל משה רבינו, שאע"פ שלכתחילה ניתנו לו רק מ"ט שערי בינה⁶¹, ה"י אצלו אח"כ גם שער הנו"ן בגילוי ובהבנה והשגה, כמובא מהמגיד¹⁸⁷ בפירוש מ"ש¹⁸⁸ "ויעל משה גו' אל הר נבו", ש"נבו" היינו "נ' בו", שאז היו אצלו כל חמישים שערי בינה, גם שער הנו"ן.

ובפרט ע"פ המובן מהקדמת הרמב"ן לפירושו על התורה, שכל החמישים שערי בינה נמצאים בעולם, כמובן מלשון המאמר "חמישים שערי בינה נבראו בעולם וכולם נמסרו למשה חוץ מאחד"⁶¹, שלא נאמר "ארבעים ותשעה. . נבראו בעולם", אלא "חמישים. . חסר (חוץ מ)אחד" [ע"ד שמצינו בנוגע למלאכות שבת, שלמדים ממספר הפעמים שזכר "מלאכה" בתורה — "ארבעים חסר אחת"¹⁸⁹, אלא שיש מלאכה אחת

(182) תניא רפ"ג.
 (183) ראה לקו"ת במדבר יו"ד, ד, יא, ד
 (184) ראה לקו"ת שם. וראה בהנסמן בלקו"ש ואילך.
 (185) חכ"ד ע' 257 הערה 33.
 (186) שם יב, א ואילך.
 (187) לקו"ת שם. וראה בהנסמן בלקו"ש ואילך.
 (188) ברכה לד, א.
 (189) שבת מט, ב. ירושלמי שם פ"ז ה"ב.
 (184) אמור כג, טו.
 (185) שם, טז.

ולהעיר, שקשה למצוא הדבר בנוגע לרבותינו נשיאינו, כיון שלא אצל כל אחד מהם היתה המציאות של יובל שנים לאחרי החתונה; וגם אצל אלו שהיתה מציאות כזו — לא יודעים כיצד היתה הנהגתם באופן פרטי (וכפי שמצינו שנשיא דורנו גילה כו"כ הנהגות שהיו מדור לדור בבית רבינו ולא פירסמו אותם, מאיזו סיבה שתהי', ורק בזמנו, וכדבריו²⁷: כשהגיע הזמן המתאים לזה — פירסם אותם).

ד. ובכך, הרמז בזה בתורה הוא — בדברי המדרש²⁸ (שהובאו בחסידות בכ"מ²⁹) "אזלת לקרתא הלך בנימוסה".

וענין זה הוא בב' האופנים:

באופן דמלמטה למעלה — כשבא למקום ("קרתא") נעלה יותר, הנה אף שבנוגע לדבר שלמעלה ממנו יש לכאורה הוראה שלא צריך להתפס ("זיך אָנכאַפֿן") על כל הידור ומנהג כו' (כמבואר בארוכה בשיחות שמדברים בענין זה³⁰ הסיבות וטעמים שבדבר), אעפ"כ, מבואר במדרש הטעם לכך שכאשר משה עלה להר אזי "לחם לא אכל ומים לא שתה"³¹ — לפי ש"אזלת לקרתא הלך בנימוסה".

ועד"ז באופן דמלמעלה למטה, שאז יכולים לטעון ולחשוב שזהו ענין של ירידה, כך, שלכאורה צריך להמשיך ב"חומרי המקום שהלך משם"³² אפילו כבואו למקום אחר — מובא במדרש הראי' ממ"ש במלאכים שהיו אצל אברהם: "ויאכלו"³³, לפי ש"אזלת לקרתא הלך בנימוסה".

ובנוגע לעניננו:

מנהג בני" במדינה זו וגם בכמה מדינות — שכבוא יום החתונה, ובפרט יום החתונה שקשור עם מספר שנים מסויים, אזי מתאספים ביחד בני המשפחה, ידידים ואוהבים וכו', ומשמחים ומעודדים איש את רעהו ואשה את רעותה בכל הענינים.

ולהעיר, שכך רואים במנהג המדינה; אבל בנוגע ליהודי — הרי

(27) ראה גם סה"מ תש"ה ע' 226. סה"ש תש"ה ע' 126. ועוד.
 (28) ראה ב"ר פמ"ח, יד. שמור"ר פמ"ז, ה. וש"נ.
 (29) אוה"ת פינחס ע' א'קכד. דרושי יוה"כ"פ ע' א'תקפח. ועוד.
 (30) ראה לקר"ד ח"א עא, ב. סה"ש קיץ ו"ש"נ.
 (31) תש"ד, כח.
 (32) פסחים רפ"ד (ג, סע"א). וש"נ.
 (33) וירא יח, ח.

הוא זוכר (או שצריך לזכור) תמיד את הפסק-דין בשו"ע³⁴ ש"כל מעשיך יהיו לשם שמים"³⁵ ו"בכל דרכיך דעהו"³⁶,

ועאכו"כ בענין שבו משתתף ב"שכינתא שריא", ו"שכינתא" באופן הכי נפלא, כפי שמבאר רבינו הזקן באגה"ק,

ועאכו"כ כשהדבר נעשה בבית-הכנסת ובית-המדרש, "בית גדול"³⁷ "שמגדלין בו תפלה" ו"מגדלין בו תורה"³⁸,

ובמיוחד כשזה קשור עם נשיא דורנו, כ"ק מו"ח אדמו"ר, שבמשך עשר שנים בחיים חייתו בעלמא דין היו כאן ד' אמות שלו, וכמדובר לעיל (בהתוועדות הקודמת³⁹) אודות דברי אדמו"ר האמצעי⁴⁰ שדוקא בד' אמות של אדם שורה היחידה שבנפש (כפי שאינה אפילו בלב ובמוח וכו', כפי שמבאר שם בארוכה) —

הרי בודאי שיש לקשר זאת עם הענין ד"לשם שמים", ועד לאופן של "דעהו",

וכפי שרבינו הזקן מסביר בספר תניא קדישא בפרק שלישי שענין הדעת הוא "לשון התקשרות.. שמקשר דעתו בקשר חזק כו'", ועד שמוזה נעשית ההולדה של "אהבה וענפי ויראה וענפי", וכפי שממשיך לאח"ז⁴¹ ש"האהבה היא שורש (ומקור על) כל רמ"ח מ"ע, והיראה היא שורש (ומקור) לשס"ה לא תעשה", והרי זה כולל כל חיי האדם לכל פרטיהם ופרטי-פרטיהם.

ואז נעשה זה בבחי' "מנהג ישראל תורה הוא"⁴², ובאופן שמביא גם לתורה כפשוטה — הוספה בלימוד התורה, וב"לימוד מביא לידי מעשה"⁴³ — בהידור בקיום המצוות.

ה. ויה"ר שנזכה שכך יהי' גם בנוגע להתוועדות זו,

וכפי שסיפר נשיא דורנו⁴⁴ אודות הנוסח הידוע: "שיפעל בי

(34) או"ח סרל"א.
 (35) אבות פ"ב מ"ב.
 (36) משלי ג, ו.
 (37) מלכים"ב כה, ט.
 (38) מגילה כז, רע"א.
 (39) שיחת מוצש"ק ויצא, ט' כסלו ס"ו..
 (40) (לעיל ע'...)
 (41) ראה ד"ה אתה אחד (מאמרי אדהאמ"צ קונטרסים ע' יא). וש"נ.
 (42) ראה תו"ח נפסל — מנחות כ, ב.
 (43) מהרי"ל — הובא ברמ"א יו"ד סע"ו ס"ד.
 (44) מנהגים ישנים מדורא ע' 153. שו"ע אדה"ז או"ח סוסק"פ. סתל"ב סי"א. סתנ"ב ס"ד. סתצ"ד סט"ז. ועוד.
 (45) קידושין מ, ב. וש"נ.
 (46) ראה תו"ח — רשימת היומן ריש ע' שנד. וש"נ.

בקשר עם התוועדות זו, כדי להוסיף ביתר שאת וביתר שאת בפעולות שעד עתה, וגם להתבונן אם אפשר להוסיף פעולות חדשות בכל השייך לזה (כמדובר לעיל (סי"ג) שאע"פ שטוב הוא טוב, הרי יותר טוב הוא טוב יותר); ועאכו"כ בשכונות או עירות וערים שבהם חסרה עדיין (מאיזו סיבה שתהי') חברה בתוכן זה.

וישנה ההבטחה ש"לב ישראל ער הוא" (כיון שנקודת היהדות שבלב מעוררת את הלב) לכל ענין שקשור עם הקב"ה תורתו ומצוותיו (כדאיתא במדרש¹⁷³ על הפסוק¹⁷⁴ "ולבי ער"), ו"ליבא פליג לכל שייפיין"¹⁷⁵, לפעול על העיר כולה, שתהי' הליכה "מחיל אל חיל"¹⁷⁶ בכל ענינים אלו.

ו"מצוה גוררת מצוה"¹⁷⁷ — הרי זו הזדמנות (שמחפשים ומוצאים) לדבר אודות כל המצוות שתלויות בעקרת-הבית — "חכמת נשים בנתה ביתה", ובפרט כשרות המטבח בנוגע לאכילה ושתי', נרות שבת קודש, ו"אקרויי.. ואתנויי.. ונטרין לגברייהו כו" — לעודד את הבעל או האח הגדול ללמוד תורה ביתר התמדה ושקידה מכמו עד עתה.

וכן בנוגע לבנות שעוד לפני החתונה מתכוננות ומניחות כבר את היסודות שלאח"ז יהיו הנישואין באופן המתאים. וכמדובר כמ"פ¹⁷⁸ אודות מ"ש בזהר בפ' בראשית¹⁷⁹ (בהתחלת הזהר הקדוש), שיש סגולה מיוחדת לנרות שבת קודש "למזכי לבנין קדישין דיהון בוצינא דעלמא באורייתא.. ויהיבת לבעלה כו", ומזה מובן גם בנוגע לבנות ישראל שמדליקות נרות שבת מקטנותן, שע"י קיום מצוה זו זוכות לבעל שומר תורה ומצוה, מאיר בישראל ומאור בישראל¹⁸⁰.

ויה"ר שיעסקו בכל ענינים אלו בשמחה ובטוב לבב, ובמילא תהי' פריצת כל הגדרים וההגבלות והמדידות, ועד שיפעל גם ש"יעלה הפורץ לפנינו"¹⁸¹, וכמדובר לעיל (סי"ג) שאז יהי' ענין הנישואין (מאירוסין לנישואין) של החתן והכלה העליונים — הקב"ה ובניי, ובקרוב ממש.

(173) ראה שהש"ר ויל"ש (רמז תקפח)
 עה"פ.
 (174) שה"ש ה, ב.
 (175) ראה זהר ח"ב קנג, א. ח"ג קסא, ריש ע"ב. רכא, ב. רלב, א.
 (176) תהלים פד, ה. וראה ברכות ומו"ק בסופן.
 (177) אבות פ"ד מ"ב.
 (178) ראה שיחת מוצש"ק בראשית תשל"ה ס"ט (לקו"ש ח"ט בתחלתו). וש"נ.
 (179) זח"א מח, ב. נתבאר בתו"ח — תפארת לוי"צ לשם סי"א (ע' לה ואילך).
 (180) ראה גם לקו"ש ח"ז ע' 147.
 (181) ע"פ מיכה ב, יג. וראה אגדת בראשית ספס"ג. ב"ר ספפ"ה ובפרש"י.

(ב) שיודע גם את השפה (שבה מעתיק את הדברים) כדרוש בשלימות, שכן, נוסף על העיקר, שלפעמים, העדר ידיעת השפה בשלימות עלול לגרום מכשול ח"ו בהעתקת הדין או המנהג, הנה עוד זאת, וגם זה עיקר, שהכתיבה בשפה הנכונה, לפי כללי הדקדוק של שפה זו, תגרום לקוראת, שלא זו בלבד שלא תפסיק באמצע, בגלל שאינה יכולה לסבול את הכתיבה באופן משובש שצורם את האוזן, אלא אדרבה: יופי הלשון ימשוך אותה לקרוא, והעיקר, שיחדור ויפעל עלי' להתחיל לקיים זאת בפועל.

ומובן, שלאחרי הגהת והדפסת החוברות, הנה "המעשה הוא העיקר" — להפיץ חוברות אלו לכל אחת שצריכה תוספת ידיעה בדינים ומנהגים אלו.

וכדאי שבכל עיר ועיר תהי' "חברת נשים" שישגיחו ויפקחו על כל הענינים הקשורים בזה, החל מעמידה בקשר עם אלו שמסדרים קידושין (משרד או רבנים וכיו"ב), ועם אלו שעומדות להתחתן בעתיד הקרוב, ולמצוא דרכים לברר — בדרכי נועם ובאופן עדין — היכן יש צורך בזירוז או עידוד בנוגע להקמת "בנין עדי עד" שיהי' בנוי על יסודי התורה והמצוה, בית שבו יוולדו ילדים בריאים ישרים ומאירים, שיקבלו בקרוב ממש פני משיח צדקנו, ביחד עם הוריהם וזקניהם.

ומה טוב, שנוסף לכך שבכל עיר תהי' חברה אחת עכ"פ, הנה אם העיר נחלקת לשכונות או חוגים, שכל חוג יש לו המנהגים שלו [ויש מקום לומר שגם בענינים אלו חילוקי מנהגים] — תהי' לכל חוג "חברה" שלו, שתעמוד על המשמר, וגם תזרו ותעודד בזה.

וכיון שדברים שנאמרים בעל-פה יתכן שאינם נקלטים בזכרון של השומעת, או ששוכחת אותם, ואח"כ מתביישת לחזור ולשאול — תנתן גם חוברת שבה יהיו מודפסים הדברים.

וכדאי שבחוברת זו תהי' גם רשימת הכתובות של מקום המקוה-טהרה, כדי שלא תתבייש גם מי שכבר עבר אצלה כמה זמן ועדיין אינה יודעת היכן נמצא המקוה, ולא תצטרך לשאול, כיון שתהי' מן המוכן רשימה של כל המקוואות הכשרים שישנם בשכונתה ובכל העיר כולה, כפי שרואים בפועל שיש נשים שרוצות ללכת דוקא למקוה הקרובה, ויש נשים שרוצות ללכת דוקא למקוה שבגשמיות אינה קרובה, מאיזו סיבה שתהי'.

כ. וכמדובר — "המעשה הוא העיקר":

במקומות שבהם יש כבר חברות כאלו — יערכו אסיפה מיוחדת

ובהשומעים" — שכל אחד יחשוב לעצמו, יבקש ויעשה כל התלוי בו שיפעל בו ובהשומעים,

ויקיים מ"ש "וישמע ויכתב ספר זכרון לפניו" — שיפעל גם למעלה ולמטה, ולמעלה ולמטה גם יחד, ו"המעשה הוא העיקר"⁴⁵.

וזה יוסיף גם בהכנה מתאימה לחג הגאולה י"ט כסלו, ר"ה לתורת החסידות ולדרכי החסידות⁴⁶ (וכל הענינים הקשורים בזה), ומתוך שמחה וטוב לבב.

* * *

ו. בהאמור לעיל בנוגע ליום החתונה — ניתוסף גם הענין של מספר חמישים:

חמישים שנה נקראים בשם "עולם" — כפי שמצינו⁴⁷ שזהו "עולמו של לוי", כמ"ש אודות שמואל הנביא — שהי' גם לוי⁴⁸ — "וישב שם עד עולם"⁴⁹, וכיון שחנה הביאה אותו לשילה כשהי' בן שנתיים⁵⁰, וימיו היו חמישים ושתים שנה⁵¹, נמצא, ש"וישב שם עד עולם" היינו חמישים שנה⁵¹.

ומצינו גם במכילתא פ' משפטים⁵² שחמישים שנה קרויים עולם — לא רק אצל לוי, ש"נדבה רוחו .. להבדל (ולפרוש מכל עניני העולם) לעמוד לפני ה' לשרתו ולעבדו כו", כפי שמאריך הרמב"ם⁵³ בפרטי הדבר, ומסיים: "ה' מנת חלקי וכוסי אתה תומיך גורלי"⁵⁴, אלא גם אצל כל אחד מישראל, ועד אפילו אצל עבד: "ועבדו לעולם"⁵⁵ — לאחרי השתלשלות סיפור הדברים שבא לידי עבדות בגלל מעשים בלתי-רצויים, עד ש"נמכר בגניבתו"⁵⁶, ואח"כ בא לירידה נוספת — "אהבתי את אדוני גוי" ולכן "לא אצא חפשי"⁵⁷, ועד שבא לידי רציעת האוזן בגלל ששכחה ענין "שמעיה על הר סיני"⁵⁸, והיינו, שנמצא במעמד ומצב שצריך

45) אבות פ"א מ"ז.

46) "היום יום" בסופו. ובכ"מ.

47) ירושלמי ברכות פ"ד ה"א. הובא

בפרש"י עה"פ.

48) ראה פרש"י שמואל-א, א.

49) שם, כב.

50) שם, כד וברד"ק.

51) פרש"י שם, כב.

52) כא, ו (הובא בחצע"ג בפרש"י שם)

וקידושין טו, א.

53) הל' שמיטה ויובל בסופן.

54) תהלים טז, ה.

55) משפטים שם ובפרש"י.

56) לשון הכתוב — שם כב, ב. וראה

פרש"י שם כא, ב.

57) שם כא, ה.

58) פרש"י שם, ו.

להזכיר לו מה ששמע על הר סיני (שזהו ענינו של לוי, כנ"ל), ועד שצריך לעשות זאת ע"י ענין של צער והיזק כו', שנשאר עד עולם⁵⁹.

וכללות הענין בזה — שחמישים שנה שקרויים עולם כוללים כל סדר ההשתלשלות, שזהו ענינו של "עולם", כמבואר בחסידות⁶⁰ (וכן הוא גם פשטות הענין) שיש ב' פירושים ב"עולם", הן בנוגע לזמן והן בנוגע למקום, והרי ענין הזמן והמקום כולל כל סדר ההשתלשלות.

ועוד זאת, שבזה נרמז גם עליית העולם למעלה יותר — לבחי' חמישים שערי בינה, שזוהי דרגא נעלית ביותר, כמובן מזה שאע"פ ש"חמישים שערי בינה נבראו בעולם"⁶¹, הנה אפילו למשה, בחיר הנבראים, לא ניתנו אלא מ"ט⁶².

ז. וענין זה קשור גם עם אות נו"ן (שמספרה חמישים), שיש בה נו"ן כפופה ונו"ן פשוטה:

מבואר בלקו"ת⁶³, ועד"ז בדרושי חסידות של אדמו"ר האמצעי שבסידור⁶⁴, ד"ה אחרי הוי' אלקיכם תלכו, בפירוש "ובו תדבקון" (שבסיום הכתוב⁶⁵) בנו"ן פשוטה, שצורת האות (שמורה על תוכנה ועל אופן המשכת האור, כמבואר בשער היחוד והאמונה⁶⁶) שיש לה רגל ארוכה ומשוכה למטה, שיורדת למטה מן השיטה שבה כתובים כל האותיות, מורה על הירידה עד למטה מטה לצורך בירור הניצוצות הכי תחתונים וכו', וכמבואר שם⁶⁷ שזהו הענין דנפילת אפים וכו'.

ודביקות זו ("ובו תדבקון") באה (לא כ"כ מצד עבודת התורה ומצוותי' באופן ד"תמידין כסדרן", שזוהי עבודת הצדיקים⁶⁸, אלא) בעיקר מצד עבודת התשובה, שדוקא אז נעשית הדביקות באופן שאין למעלה הימנה, כפי שמצינו בנוגע לתשובה דר' אלעזר בן דורדיא, ש"הניח ראשו בין ברכיו וגעה בככי' עד שיצתה נשמתו", ועל זה "בכה רבי ואמר יש קונה עולמו .. בשעה אחת"⁶⁹.

(59) לכאורה הכוונה שהענין דחמישים שנה שקרויין עולם הוא בב' הקצוות: מלמעלה מעלה — עולמו של לוי, עד למטה מטה — עבד נרצע, בהתאם להמבואר לקמן בפנים שנו"ן פשוטה יורדת למטה מטה, ועי"ז נעשה העילוי למעלה ביותר כו' (המו"ל).
 (60) ראה סה"מ תרצ"א ע' ערב. וש"נ.
 (61) ר"ה כא, ב.
 (62) ראה לקו"ת דרושי ש"ש סה, א. ובכ"מ.
 (63) פ' ראה כ, סע"ב.
 (64) עם דא"ח — שער התפלה כו, א.ב.
 (65) פ' ראה יג, ה.
 (66) פי"ב בהגה"ה.
 (67) ראה לקו"ת דרושי ש"ש סה, א. ובכ"מ.
 (68) ע"ז יז, סע"א.

בהלכות צדקה ובדרושי אהבת ישראל) — הרי הוא פודה אותו מהעניות והחסרון שהי' חסר אצלו הפרט או הכלל שנתן לו.

ועאכו"כ הענין של תורה, תפילין, מזוזה, צדקה ובית מלא ספרים, ולאח"ז ג' הענינים דנרות שבת קודש, כשרות האכילה ושתי' וטהרת המשפחה — שהם עשר ענינים, והרי מספר עשר כולל כל הענינים כולם (כמ"ש בפרדס בתחילתו¹⁶⁹, ועפ"ז מבארים כו"כ מאמרי חז"ל בנגלה ובנסתר), ובפרטיות — לפי שכל סדר השתלשלות מתחיל מעשר, כמארז"ל¹⁷⁰ "בעשרה מאמרות נברא העולם", כדאיתא בזהר¹⁷¹ בביאור ברכה השביעית, כמדובר לעיל¹⁷².

ופדי' הנ"ל נעשית הכנה ל"פדיון שבויים" של כל בני' ע"י משיח צדקנו, בקרוב ממש.

יט. ובנוגע לפועל ובענינו:

יש צורך בתוספת התעוררות בנוגע לחברת נשים ובנות (בפרט במקומות שמאיזו סיבה שתהי' אין שם עדיין חברה כזו) שתעסוק בהפצת יהדות בכלל, ובנוגע לנשים נשואות — הפצת ענין טהרת המשפחה עם כל הפרטים שבדבר; וכדי שאלו שמתכוונות לחיי נישואין יוכלו ללמוד זאת, והלימוד יהי' באופן הכי טוב ובאופן הכי שלם — יש להדפיס הדינים והמנהגים בזה בלשון עם ועם, כפי שכבר עשו בכמה מדינות.

וכיון שלדאבוננו יש כמה חוברות שמסיבות שונות ומשונות חסרים בהם כמה פרטים, או שיש פרטים שלא נתבארו בבהירות הדרושה, או אפילו באופן משובש — הרי זה דבר הכי נכון שיגיהו עוד הפעם את החוברות שכבר נדפסו,

— ואם הדבר כרוך בהוצאה נוספת, ישלמו מכאן עבור ענין ההגהה (כמדובר כמ"פ בנוגע לעניני המבצעים) —

ובלבד שיבטיחו שההגהה היתה ע"י מומחה באותו ענין — ובשתיים:

א) שיודע את כל הדינים והמנהגים עם כל ההידורים, דכיון שרצון ההורים — אצל בני' בכלל ואצל בני-אדם בכללי כללות — שהילד יולד ויגדל בתכלית השלימות, הרי מובן בפשטות, שגם ההכנה ללידתו, ובמילא גם ההכנה אל העיבור, צ"ל בתכלית השלימות,

(169) במאמר (תו"מ שם ע' סו ואילך).
 (170) אבות רפ"ה.
 (171) ח"ב קסט, ב.
 (172) לעיל ע' 4 ואילך.

ובמצוות (גם בנות, כדברי הגמרא במסכת ברכות¹⁶¹: "נשים במאי זכיין באקרויי בנייהו לבי כנישתא ובאתנויי גברייהו בי רבנן ונטרין לגברייהו עד דאתו מבי רבנן"); וכן בנוגע לכל ה"מבצעים", שכל אלו שיכולים יוסיפו בזה ביתר שאת וביתר עוז.

יח. ועי"ז פועלים ענין של פדיון שבויים,

— כמובא בדרושי חתונה¹⁶², "שבמצות צדקה הרי פדיון השבויים קודם לכל דבר, ואין מצוה גדולה כפדיון שבויים"¹⁶³, ו"כמו"כ הוא גם ברוחניות" —

כי ע"י כל ענין של תורה ומצוותי פודים את ניצוצות הקדושה שהיו בשבי בקליפת נוגה או ח"ו למטה יותר, והפדי' היא באופן ד"פדה בשלום נפשי¹⁶⁴, כיון שע"י התורה נעשית הפדי' בשלום (כמבואר בארוכה בדרושי פדה בשלום¹⁶⁵).

וזהו גם ענינם של כל המבצעים כולם, שכל אחד מהם הו"ע של פדיון שבויים:

החל מענין החינוך — ששייך אצל כל אחד, כי, "איזהו חכם הלומד מכל אדם"¹⁶⁶, "הלומד" דייקא (ולא "שלמד"), לשון הוה; וכיון ש"ימים .. ורוב שנים יודיעו חכמה"¹⁶⁷, הרי אפילו בהיותו כבר בסיום של מאה ועשרים שנה, הנה בכל רגע ורגע יש לו נתינת כח להיות "חכם", עי"ז שיהי' "לומד", שיתוסף אצלו ענין שברגע שלפנ"ז לא ידע אודותיו, או שעכ"פ לא היתה לו בזה הבנה והשגה — שע"ז פודה את עצמו מענין של "שבי", שהרי אצל חכם אמיתי (שזהו כל אחד מישראל, שהוא חלק מ"עם חכם ונבון"¹⁶⁸), אין לך "שבי" גדול יותר מאשר העדר הידיעה, שזהו היפך ענין החכמה (ועאכו"כ אצל חכם בעצם כח החכמה).

ועד"ז אהבת ישראל — דכיון שע"ז ניתוסף אצל יהודי נוסף דבר שלא הי' לו עדיין (כמו סבר פנים יפות וכו"כ ענינים כיו"ב, כמבואר

(161) יז, א. וש"נ.
 (162) ד"ה כל הנהנה תרפ"ט פ"י (סה"מ קונטרסים שם כז, רע"א. סה"מ תרפ"ט ריש ע' 99).
 (163) ראה ב"ב ח, ריש ע"ב. רמב"ם הל' מתנות עניים פ"ח ה"י. תשו"ע יו"ד רסנ"ב.
 (164) תהלים נה, יט. וראה ברכות ח, רע"א.
 (165) ראה ד"ה פדה בשלום דמוצש"ק ויצא, ט' כסלו, אור ליו"ד כסלו פ"ג ואילך (תו"מ סה"מ כסלו ע' מ ואילך. לעיל ע' ... ואילך). וש"נ.
 (166) אבות רפ"ד.
 (167) איוב לב, ז.
 (168) ואתחנן ד, ו.

והענין בזה — שע"י ירדת הנו"ן פשוטה למטה למטה, הנה משם דוקא נעשית העלי' למעלה מעלה, כמבואר בענין "ושקל בפלס הרים"⁶⁹, וכמשל הליווע"ר כו' (כפי שהעירו שמשל זה הובא בתו"א בראשית⁷⁰, ולא בלקו"ת דרושי ר"ה⁷¹ שבו נתבאר הענין ד"ושקל בפלס הרים", וכבר צויין ביאור הדברים בזה⁷²).

ח. ולהעיר גם מביאור הצ"צ⁷³ בדברי השל"ה⁷⁴ שיש בתורה י"א פסוקים שמתחילים בנו"ן ומסיימים בנו"ן:

בי"א פסוקים אלו יש נו"ן כפופה ונו"ן פשוטה — כמובן מזה גופא שהם מתחילים בנו"ן ומסיימים בנו"ן, שהרי ההתחלה היא לעולם בנו"ן כפופה, והסיום הוא לעולם בנו"ן פשוטה.

וענין זה קשור עם מספר י"א (י"א פסוקים) דוקא — כי, שענינה של נו"ן כפופה הוא הבירור דמטה מטה, ששם המספר הוא (לא "עשר ולא אחד עשר"⁷⁵, אלא דוקא) י"א, שזהו גם מספרם של סממני הקטורת — "אחד עשר סממנים היו בה"⁷⁶, כמבואר בעטרת ראש⁷⁷ ובכ"מ ענין עבודת הקודש של הקטורת, שעיקרה ביוהכ"פ (שאז היתה הקטורת "דקה מן הדקה"⁷⁸), שענינה בעבודת האדם הו"ע התשובה ("סור מרע") כפי שהיא בתכלית העלי' — ש"זדונות נעשו לו כזכיות"⁷⁸, ועד ל"זכיות" ממש, שלכן, "מקום שבעלי תשובה עומדים אין צדיקים גמורים אין יכולים לעמוד בו"⁷⁹.

וכל זה מרומז בי"א הפסוקים (שמתחילים בנו"ן ומסיימים בנו"ן) שבתורה — שבכחה לפעול הבירור דמטה מטה, כמובן ממארוז⁸⁰ "בראתי יצה"ר בראתי לו תורה תבלין".

ט. ולכל הנ"ל יש שייכות מיוחדת לענין החתונה:

חתונה — קשורה עם חתן וכלה, כפי שמדגישים כמ"פ בברכות החתונה שני הענינים של חתן וכלה.

(69) ישע"י מ, יב.
 (70) ד, רע"א.
 (71) נצבים מה, א.
 (72) בשיחת מוצש"ק חיי שרה ס"ו...
 בהערה בשוה"ג (לעיל ע' ...). וראה גם תו"מ סה"מ כסלו ע' קצד ואילך ובהערה 19.
 (73) אוה"ת פ' ראה ריש ע' תרפב. האזינו ע' א'תרסד. שה"ש (כרך ו) ע' תכו. מג"א ע' קי.
 (74) מ"ס תענית רו, א"ב.
 (75) ספר יצירה פ"א מ"ד.
 (76) כריתות ו, ב.
 (77) שער יוהכ"פ לו, סע"א ואילך.
 (78) יומא פו, ב.
 (79) רמב"ם הל' תשובה פ"ז ה"ד.
 (80) קידושין ל, ב. וראה תו"מ חמ"ה ע' 277. וש"נ.

ובכן: ב"חתן" — יש אות נו"ן.

ובנוגע ל"כלה" — מבואר בכ"מ (ובפרט בחסידות — בלקו"ת שה"ש בתחלתו⁸¹) שזהו "כל" עם ה'⁸², והרי "כל" בגימטריא חמישים (כמבואר בלקו"ת⁸³ בענין "עיני כל אליך ישברו"⁸⁴ ש"כל" בגימטריא חמישים, וקשור עם חמישים שערי בינה וכו').

ויש להוסיף בזה בפרטיות יותר (שאף שלא נאמר בפירושו, הרי זה קרוב לודאי):

"חתן" — הוא מלשון "חות דרגא" (או "נחות דרגא" — כב' הלשונות שבזה)⁸⁵, שענין זה קשור עם מאמר הגמרא⁸⁶ "נחית דרגא נתיב איתתא", ועל זה מוסיפים (לא בסוגיית הגמרא, אלא בדרושי חסידות⁸⁵), שמרומז גם בשמו אשר יקראו לו בלשון הקודש: "חתן", שהוא מלשון "חות דרגא".

וענין זה מרומז גם בכך שתיבת "חתן" היא בנו"ן פשוטה, שיוורת למטה כו'; משא"כ "כלה", שענינה ועבודתה באופן של עלי' ממטה למעלה — הרי זה נרמז דוקא בנו"ן כפופה, שאינה יורדת למטה, ואדרבה: גם בנוגע לחלק הנו"ן פשוטה שהי' תחילה למטה, פועלת הנו"ן כפופה להעלותו מלמטה למעלה ולהכניסו בתוך השורה כו'.

י. ומזה מובן ההוספה שבענין החתונה בקשר עם חמישים שנה (נוסף לכך שבכמה מקומות ישנו ענין של חגיגה בכל שנה, ועאכו"כ בזמנים ידועים עוד לפני חמישים שנה), שאז ישנם כל ענינים אלו ביתר שאת וביתר עוז.

ובפרט כשמקשרים זאת עם ענינים של קדושה, שאז ישנו ציווי ונתינת כח על העבודה להעלות בקודש⁸⁷, ובאופן שתהי' העלי' מלמטה מטה יותר למעלה מעלה יותר, ועד שמלמטה מכל סדר השתלשלות נעשית העלי' באי"ן סוף האמיתי שלמעלה מעלה מכל סדר השתלשלות. וזוהי גם השייכות המיוחדת לענין חתן וכלה, כמבואר בארוכה בהמשך שמח תשמח⁸⁸, שבחתונה ונמשך ובא בגילוי כח האי"ן סוף במדידה והגבלה של עוה"ז הגשמי התחתון שאין תחתון למטה הימנו.

(81) ח, ד.
 (82) ולהעיר, שיש גם "כל" עם א' ע' 8.
 ("כלא"), ככל פרטי הענינים שבזה (ראה תו"א בהוספות שמות קו, א ואילך. ובכ"מ).
 (83) מטות פה, ב.
 (84) תהלים קמה, טו.
 (85) ראה הנסמן במאמר הערה 52 (לעיל ע' 8).
 (86) יבמות סג, א.
 (87) ראה ברכות כח, א. וש"נ.
 (88) סה"מ תרנ"ז ע' רסז ואילך.

לילה¹⁵³, שבתות וימים טובים, הנה כשיש קופת צדקה בבית, מזכירה הקופה על ענין הצדקה.

ובמכ"ש וק"ו ממה שמצינו בהנהגה בפועל בביהמ"ק (שכל דבר שם הוא מחושב ומדויק בתכלית הדיוק), שבכל יום ויום קודם הקרבת כל הקרבנות, לפני קרבן התמיד שהוא התחלת הקרבנות, היו שואלים אם "האיר פני כל המזרח עד ש(נראה הצוהר) בחברון"¹⁵⁴, והגמרא מבארת טעם הדבר (דלכאורה למאי נפק"מ להקרבת הקרבן) — כדי "להזכיר זכות אבות מזכירין חברון"¹⁵⁵; ועאכו"כ כשהזכרון הוא עי"ז שעומד כלי קיבול למטבעות של צדקה.

ובפרט כשקופת הצדקה לא תעמוד במקום נסתר, כאילו שמתביישים בה ח"ו, אלא אדרבה — היא תהי' מתכשיטי הבית, שזהו דבר שמיפה את הבית, שזהו בית שממנו יוצאת צדקה לאלו שמאיוז סיבה שתהי' זקוקים עדיין לכך, עכ"פ באופן שהוא דל באותה שעה (ועז"נ¹⁵⁶ "אשרי משכיל אל דל"), שלכן שייכת גמילות חסדים גם בנוגע לעשירים, ובגלל זה גדלה מעלת גמילות חסדים על הצדקה להיותה הן לעשירים והן לעניים¹⁵⁷. ולהעיר גם מהמסופר בארוכה בזכרונות של כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו¹⁵⁸, שהיו מרגילים ילדים (וגם גדולים) להלוות אחד מהשני, כדי שענין הצדקה וגמ"ח יהי' טבע בנפשו, ע"י "רוב המעשה"¹⁵⁹.

ולכן יש להנהיג שבשעה שבונים בית חדש בחיי נישואין, ואפילו כשמחליפים דירה אחת לדירה שני' — יכניסו לבית יחד עם הספרים גם קופת צדקה, שע"ז מזכירים — למטה ולמעלה — שזהו בית שבנוי על תורה ומצוות: על תורה — להיותו בית מלא ספרים, ועל צדקה, כללות ענין המצוות — עי"ז שרואים בעיני בשר את קופת הצדקה.

וכל זה — נוסף על העיקר, שהדיבור אודות ענין החתונה קשור עם התעוררות בנוגע לענין של טהרת המשפחה, שזהו יסוד והכרח וזכות הכי גדול בהעמדת "דור ישרים יבורך"¹⁶⁰, בנים ובנות עוסקים בתורה

(153) ראה תו"מ חכ"א ע' 272 ואילך.
 (154) יומא כח, א (ובפרש"י).
 (155) פרש"י שם, ב (מירושלמי שם).
 (156) תהלים מא, ב. וראה ירושלמי פאה להרמב"ם שם. תניא אגה"ק סכ"א.
 (157) פ"ח ה"ח. שקלים פ"ה ה"ד.
 (158) ראה סה"ש תש"א ע' 45. תש"ז ע' 95 הערה 43. וראה גם סה"ש תרפ"ז ע' 249 ואילך.
 (159) אבות פ"ג מט"ו. וראה פיה"מ להרמב"ם שם. תניא אגה"ק סכ"א.
 (160) תהלים קיב, ב.
 (157) סוכה מט, ב.

כבר מקטנות ל"בן חמש למקרא") מפרש מ"ש¹⁴⁸ "ויביאה יצחק האהלה שרה אמו", "והרי היא שרה אמו, כלומר, ונעשית דוגמת שרה אמו, שכל זמן ששרה קיימת הי' נר דלוק מערב שבת לערב שבת, וברכה מצוי' בעיסה, וענן קשור על האוהל",

— וכך גם לאח"ז אצל כל אחת ואחת שחתונתה על יסודי התורה והמצוה, "כדת משה וישראל", ש"והרי היא שרה אמו", כיון שכל בת ישראל נקראת "בת שרה רבקה רחל ולאה" —

שהם ג' הענינים שרומזים על ג' המצוות: נרות שבת קודש, כשרות וטהרת המשפחה, שנמסרו בעיקר לנשים (נוסף על הענינים שבהם האשה מצווה כמו האיש, שניהם בשוה, כמובן ע"פ המבואר בהלכות תלמוד תורה של רבינו הזקן בסיום וחותם פרק ראשון).

יז. וכאן המקום לעורר אודות ענין נוסף — בהמשך להאמור לעיל (ס"ט) שכללות הענין דחתן וכלה הוא מלמעלה למטה ומלמטה למעלה: ובהקדים שכללות עבודת האדם היא בבי' אופנים הנ"ל: ענין העבודה מלמעלה למטה — שבכללות הו"ע התורה שניתנה מן השמים, ו"נסעה וירדה .. ממדרגה למדרגה כו" (בלשון התניא¹⁴¹); ומלמטה למעלה — ענין המצוות, שכללותם הו"ע הצדקה וגמילות חסדים, שלכן מצינו שבכל תלמוד ירושלמי נקראת הצדקה בשם מצוה סתם (כמ"ש בתניא¹⁴⁹).

ועד שכללות ענין היציאה מהגלות לבוא לגאולה האמיתית והשלימה נעשה ע"י ב' הענינים דתורה וצדקה, כמ"ש¹⁵⁰ "ציון במשפט תפדה ושבי' בצדקה" (כמבואר בדרושים על פסוק זה¹⁵¹ ש"במשפט" קאי על התורה, "כתרגומו ע"פ¹⁵² כמשפט הראשון כהלכתא קדמייתא").

ובהתאם לכך, הנה כאן המקום לעורר שכשם שיש מנהג ישראל לקנות מתנה לחתן ספרים בכלל, או ש"ס וכיו"ב (כנהוג במדינה זו) — כדאי שינהיגו להביא מתנה לבית החדש גם קופת צדקה (ובודאי אין צורך בהוראה ונתינת כח ליתן צדקה בפועל, הן בקופת הצדקה שבבית, והן מחוץ לבית וכו').

וכמדובר כמ"פ מעלת הדבר — שאפילו בשעה שלא נותנים צדקה בפועל, מאיזו סיבה שתהי', אם בגלל שאין עניים הנצרכים, או בגלל שזה

(151) לקו"ת ר"פ דברים. ובכ"מ.

(152) וישב מ, יג.

(148) חיי שרה כה, סז.

(149) פל"ז (מח, ב).

(150) ישעי' א, כז.

יא. וכאן גם המקום להזכיר ענין נוסף, שנוגע גם לתוצאות של התועודות זו:

כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו הוא מאלו שהי' אצלם חמישים שנה מהחתונה — שבשנת תש"ז מלאו חמישים שנה לחתונה שהיתה בשנת תרנ"ז (לא כמו אצל אביו, כ"ק אדנ"ע שחתונתו היתה בשנת תרל"ה, כידוע הסיפורים שבדבר⁸⁹).

ודוקא אז — הנה בהשגחה פרטית, השגחה מיוחדת וכו' וכו', התאפשר שבכל יום משבעת הימים מיום החתונה (כפי שחל בשנת תש"ז) עד לסיומם, הגישו לכ"ק מו"ח אדמו"ר ספר נוסף מהספרים שנדפסו אז בשאנכאי (כפי שנקרא עכשיו: סין ("טשיינע")) מדרושי ומאמרי אדמו"ר האמצעי, והובאו לכאן בדיוק לקראת זמן זה — דבר שגרם נחת-רוח גדולה ומיוחדת בכל יום!

וענין זה נתן גם עידוד ונתינת-כח לציין מלאת חמישים שנה לחתונה.

יב. ועוד והוא העיקר — שהדבר מיוסד על המכתב הידוע של כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע (שכ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו הי' ממלא מקומו, עם כל הפירושים שבדבר⁹⁰) בנוגע ללימוד התניא, כדלקמן. ובהקדים — השייכות דנו"ן (חמישים) לתניא, שהרי ב"תניא" יש גם האות נו"ן — נו"ן כפופה.

וע"פ ההסבר בכ"מ⁹¹ להתחלה בתיבת "תניא" (אע"פ שבגמרא יש בזה ב' גירסאות: "דרש ר' שמלאי", או "תניא"), שזהו אותיות "איתן" — יש בזה גם נו"ן פשוטה.

והענין בזה — שישנה בחי' איתן שבנשמה, שעז"נ⁹² "משכיל לאיתן האזרחי", ככל אריכות הביאור בזה מנשיאי חב"ד (החל מהדרוש של רבינו הזקן) שהובא בקונטרס הידוע של נשיא דורנו⁹³, ש"איתן" הוא התוקף שבנפש, שחודר את כל מציאותו של כל אחד מישראל (עד לקל שבקלים, כמובן מהביאור בתניא⁹⁴) מתחילתו ועד סופו, עד למטה מטה ביותר, ועל בחי' זו נאמר "האזרחי", שזהו מה שיזרח לעתיד לבוא כו'.

(91) ראה תניא עם לקוט פירושים מרבתינו נשיאינו בתחלתו. וש"נ.

(92) תהלים פט, א.

(93) קונטרס לימוד החסידות פ"ג (אג"ק אדמו"ר מהוריי"צ ח"ג ע' שלה). וש"נ.

(94) פ"ח.

(89) ראה בשיחות ורשימות (בקשר לחתונתו) שנלקטו ונדפסו בהוספות לסה"מ תרל"ה ח"ב ע' תקנה ואילך.

(90) ראה גם תר"מ חנ"ט ע' 14 הערה 50.

וש"נ.

וזהו ש"תניא" אותיות "איתן" — כיון שבחי' "איתן" שבנשמה קשורה עם (ומתעוררת ע"י) תורת החסידות, ובפרט כפי שתורת החסידות נתבארה באופן של "רחובות הנהר" דנו"ן שערי בינה — במאמרי אדמו"ר האמצעי, כמסופר בשיחות של נשיא דורנו⁹⁵ שעליו אמר רבינו הזקן שענינו "רחובות הנהר" דספירת הבינה, כפי שרואים זאת בהתרחבות והתפשטות הדרושים והמאמרים שנדפסו בספריו.

ולהעיר, שבכו"כ דרושים של נשיא דורנו רואים שייכות מיוחדת לסגנון ואופן הביאור (לא כ"כ של הצ"צ, אלא) של אדמו"ר האמצעי (ואע"פ שצריך להזהר מלהיכנס בין הרים גדולים ולעשות ביניהם חילוקים ופירושים וכו', הרי כן הוא בפשטות). וכידוע הסיפור אודות דברי אביו, כ"ק אדנ"ע, שאומרים עליו שענינו וחיותו ("אין וואָס ער קאַכט זיך") היא תורת החסידות של אדמו"ר האמצעי⁹⁶ (אלא שסיים⁹⁷, שאעפ"כ, הרי הוא חסיד של אביו, ואין כאן המקום להאריך בדבר); ועד"ז נמשך אח"כ בסגנון ואופן הביאור של כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו.

ולאחרי המאמר המוסגר — נחזור לעניננו:

כ"ק אדנ"ע כותב באגרת הקודש שלו (שנדפסה כבר כמ"פ⁹⁸) בנוגע ללימוד התניא, שבכלל צריך להזהר מאמירת פירושים וביאורים ורמזים כו', אבל אם יבוא מזה תועלת בעניני עבודה (כמבואר שם בפרטיות), אפשר לעשות כן.

וזהו גם אמיתית הביאור והצטדקות ונתינת-כח בנוגע להתוועדות זו — כיון שבודאי תבוא מזה הוספה ביראת ה' ואהבת ה', ע"י לימוד תורת החסידות כפי שקשורה גם עם תורת הנגלה, ויה"ר שיומשך אח"כ גם ב"המעשה הוא העיקר", בהידור בקיום המצוות (כולל גם הענין ד"בכל דרכיך דעהו") וקיומם בחיות, שזהו דוקא כשקיום המצוות קשור עם אהבת ה', כמבואר (בארוכה לפי ערך) בהגהת כ"ק אדנ"ע⁹⁹ על מ"ש בפרק ד' בתניא: "המקיימן באמת הוא האוהב את שם ה' וכו'".

95) סה"ש תש"ב ריש ע' 19. תש"ה ע'
 96) "התמים" ח"ב ע' עח.
 97) ראה גם סה"ש תורת שלום ע' 158.
 98) קונטרס עה"ח בסופו. אג"ק שלו ח"ב ע' תשכ. וש"נ.
 99) קונטרס העבודה ע' 15. וראה תניא עם לקוט פירושים מרבחוניו נשיאנו לשם (ע' שם. פו ואילך). וש"נ.
 97) תורת שלום שם.

טז. בדרושי חתונה¹³⁸ הובא גם מאמר הגמרא¹³⁹ "כיצד מרקדין לפני הכלה"¹⁴⁰, ומאמר זה נתבאר בדרושי חסידות (בלקו"ת ובדרושי חתונה שבסידור ובכ"מ¹⁴¹), כולל גם הביאור מדוע צ"ל הריקוד דוקא "לפני הכלה", מבלי להזכיר כלל את החתן.

ועכ"פ מודגשת כאן חשיבותה של הכלה שנקראת "עקרת הבית"¹⁴². ובפשטות, הנה ע"ז שמשמחים את הכלה, נעשית גם שמחת החתן ע"י הכלה וביחד עם הכלה.

ובהמשך לזה, הנה כאן המקום להעיר ולדבר בנוגע לענינים הקשורים עם "עקרת הבית" — שהיא עיקר הבית, ועל ידה נעשה בנין הבית, כמ"ש¹⁴³ "חכמת נשים בנתה ביתה" — שזהו כללות ענין הנהגת בית יהודי בכל הפרטים, ובמיוחד — ג' הענינים הנקראים בשם "מבצעים" הידועים (שהר"ת שלהם "חנה"¹⁴⁴): נרות שבת קודש, וכשרות האכילה ושתי' וטהרת המשפחה, כמדובר כמ"פ.

ולכאורה הרי זה דבר הפשוט שגם לפני החתונה ישנם כל ענינים אלו, אבל אימתי נוגע הדבר לפועל באופן שתלוי ב"עקרת הבית" — הרי זה מתחיל מהחתונה (לא מהאירוסין אלא מהנישואין).

וכפי שמצינו בשידוך וחתונה הראשונה שאודותה מסופר בתורה באריכות (ועד ש"כפולה בתורה"¹⁴⁵, "שנים ושלשה דפים"¹⁴⁶) — נישואי יצחק ורבקה,

— שזהו הענין הכללי והראש על כל החתונות שלאח"ז, וכפי שהוא ברוחניות הרי זה כללות הענין דיתוד מ"ה וב"ן שישנו בפרטיות ככל ענין ומצוה שבתורה (כמבואר בדרושי יפה שיחתך¹⁴⁷) —

שרש"י בפירושו על התורה (שמבאר פשוטי הדברים באופן המובן

138) ד"ה אשר ברא תרפ"ט רפ"ב (סה"מ קונטרסים שם כב, סע"א. סה"מ תרפ"ט ע' 87).
 139) כתובות טז, סע"ב.
 140) ראה גם לקמן ע' 44.
 141) לקו"ת שה"ש מח, סע"ב ואילך. סידור (עם דא"ח) ברכת נישואין קלו, ג ואילך. מאמרי אדמו"ר האמצעי דרושי חתונה ח"א ע' רנא ואילך. ע' של ואילך. ח"ב ע' תרנה ואילך. ועוד.
 142) ראה ב"ר פע"א, ב. זח"א קנד, א. אוה"ת נ"ך ח"ב ע' תתעא. ע' תתנח ואילך.
 143) משלי יד, א.
 144) מג"ע עה"ת פ' שלח (ד"ה ג' מצוות יז, ד) — בשם הגהות מיימוניות (בסו"ס זרעים (בסופן)).
 145) פרש"י חיי שרה כד, מב.
 146) ב"ר פ"ס, ח. יל"ש חיי שרה רמז קט.
 147) ראה ד"ה אר"א יפה שיחתך דמוצש"ק חיי שרה (לעיל ע' ... ואילך. י"ל (גם) בקונטרס בפ"ע לקראת ש"פ חיי שרה (השתא). וש"נ.

נתינת תודה, ובכל השלימות הנדרשת ועוד יותר מזה, ובלשון שמביא הצ"צ¹²⁴ בנוגע לכוונת התפלה: "אני מתפלל לדעת זה התינוק".

ובכן: "כבר מלתך אמורה"¹²⁵ — ודי בכך, ויותר ממה שאמור כתוב כאן — "ואברכה מברכך"¹²⁶, שכל המברך מתברך בברכתו של הקב"ה ש"תוספתו מרובה על העיקר"¹²⁷, כפי שדובר פעם בארוכה¹²⁸ ונדפסו הדברים אז¹²⁹, וחזרו ונדפסו עוד הפעם במיוחד לימים אלו¹³⁰, עבור כל אחד ואחת, ש"בשבילו נברא העולם", כאילו בשבילו בלבד חזרו ונדפסו הדברים¹³¹.

ובודאי יקיים הקב"ה הבטחתו "ואברכה מברכך", "מידו המלאה הפתוחה הקדושה והרחבה"¹³², וכמדובר כמ"פ¹³³ — גם כמ"ש בסידור הבעש"ט: "הגדושה" (בגימ"ל), והיינו, שנוסף על מה שנכנס בתוך הכלי ישנו גם גודש הכלי, וגם בנוגע ל"תוספתו מרובה על העיקר" שייך לומר: "הגדושה".

וכל זה יומשך לכאו"א למטה מעשרה טפחים, בטוב הנראה והנגלה, לו ולבני ביתו, החל — ועיקר — מ"בנים ובני בנים עוסקים בתורה ובמצוות" (כמ"ש בדרושי חתונה¹³⁴), ועד לבני חיי ומזוני רוויחי, ובכולם רוויחי — כפשוטו.

ויה"ר שהקב"ה ימלא ברכת בניי איש לרעהו, אשר, כמבואר בדרוש הנ"ל, "זה עצמו הוא ענין גדול שמקיימים בזה מצות ואהבת לרעך כמוך"¹³⁵ דארו"ל¹³⁶ זהו כלל גדול בתורה¹³⁷, ובפרט כשזה נעשה ביחד עם כינוס והתועדות, באופן שמשמחו בכלל, ומשמחו בדברי תורה.

ונזכה בקרוב ממש ללמוד תורתו של משיח, ומתוך שמחה וטוב לבב.

[כ"ק אדמו"ר שליט"א הורה שיערכו ה"שבע ברכות"¹³⁷].

* * *

(124) בטהמ"צ שלו שרש מצות התפלה פ"ח (דרמ"צ קיח, רע"א).
 (125) ירושלמי ברכות ספ"ח.
 (126) לך לך יב, ג.
 (127) ב"ר פס"א, ד.
 (128) שיחת ש"פ וישלח, ט"ז כסלו תשכ"ט — יובל הארבעים לנישואין.
 (129) לקו"ש ח"ה ע' 422 ואילך. ולאח"ז בתו"מ חנ"ד ע' 320 ואילך. וש"נ.
 (130) קה"ת, תשל"ט.
 (131) ראה גם התועדות תשמ"ז ח"ב ע' 253.
 (132) נוסח ברכה הג' דברהמ"ז.
 (133) ראה גם תו"מ חנ"ג ס"ע 43. וש"נ.
 (134) סד"ה לכה דודי תרפ"ט (סה"מ קונטרסים שם כא, ב. סה"מ תרפ"ט ע' 85).
 (135) קדושים יט, יח.
 (136) תו"כ ופרש"י עה"פ. וראה ירושלמי נדרים פ"ט ה"ד.
 (137) ראה לעיל ס"ג.

וזה ימהר ויזרו שיומשך למטה מעשרה טפחים הזמן שבו יהי "מעשה גדול"¹⁰⁰,

ואז יחזירו גם את הענין דחמישים שנה — ענין היובל, שתלוי בתנאי ד"כל יושבי" עלי"¹⁰¹, שעתידין לחזור, לאחר שבזמן הגלות פעלו ענין זה ברוחניות, ע"י מעשינו ועבודתינו באופן האפשרי בזמן הגלות, שעל ידם באה הגאולה "בעתה אחישנה"¹⁰².

והעיקר — "המעשה הוא העיקר" — שיהי' כן כפשוטו, שבקרוב ממש תהי' שלימות העם — "כל יושבי", ו"עלי" — על שלימות הארץ, ארץ ישראל לגבולותי, ביחד עם לימוד תורה מפי משיח צדקנו, שאז תהי' התורה בשלימותה (כל ג' שלימויות האמורים), בקרוב ממש, בביאת משיח צדקנו, יבוא ויגאלנו ויוליכנו קוממיות [כמ"ש¹⁰³ "ואולך אתכם קוממיות" — ב' קומות, מלמעלה למטה ומלמטה למעלה¹⁰⁴, ע"ד הענין דנו"ן¹⁰⁵ פשוטה ד"ובו תדבקן" שיורדת למטה למטה, ועי"ז עולה אח"כ למעלה מעלה (כנ"ל ס"ו)] לארצנו, נשמות בגופים, כל אחד ואחת מבנינו, "בנערינו ובזקנינו גו' בבנינו ובבנותינו"¹⁰⁶ (שבפסוק זה יש ריבוי נוני"ן), "קהל גדול ישוּבו הנה"¹⁰⁷, ועד ש"כספם וזהבם אתם"¹⁰⁸, בקרוב ממש ובעגלא דידן.

* * *

יג. כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו הי' רגיל לומר¹⁰⁹: "ציו"ג גוט איז גוט, איז בעסער ניט בעסער"?! ...

ובנוגע לעניננו: מבלי הבט על כל הטעמים האמורים בנוגע להתועדות זו, הרי עדיין ישנם כאלו שתואנה הם מבקשים, ומתחילים לטעון ש"חדש" (מנהגים חדשים) הו"ע מן התורה כו"¹¹¹, ולכן, כדי להבהיר זאת, ולעשות מטוב — עוד יותר טוב, הנה כיון שישנם כאן

(100) ראה תו"מ סה"מ כסלו ע' קצה. ד"קוממיות" (ראה סנהדרין שם). — המו"ל. וש"נ.
 (101) ערכין לב, סע"ב. רמב"ם הל' שמיטה ויובל פ"י ה"ח.
 (102) ישע"י ס, כב. וראה סנהדרין צח, א.
 (103) בחוקותי כו, יג. וראה סנהדרין ק, א.
 (104) ראה ד"ה והתהלכתי דאשתקד פ"ב ואילך (סה"מ תשל"ח ע' שו ואילך). וש"נ.
 (105) אולי הכוונה לב"פ חמישים (נו"ן כפופה ונו"ן פשוטה) שב"מאה אמה" (106) בא יו"ד, ט.
 (107) ירמ"י לא, ז.
 (108) ישע"י ס, ט.
 (109) ראה אג"ק שלו ח"ד ע' שמ. ע' יג. ח"יד ע' תלו. סה"ש תש"ז ריש ע' 62.
 (110) = וכי משום שטוב הוא טוב — יותר טוב לא יותר טוב?!
 (111) ראה שו"ת חת"ס או"ח סכ"ח. סקפ"א. יו"ד סי"ט. ועוד.

כאלו שצריכים לערוך "שבע-ברכות", להיותם בתוך שבעת ימי המשתה, הרי זה דבר טוב ודבר נכון שיהי "מנין" שיטלו ידים ויערכו גם "שבע ברכות", ובמילא יצאו מכל ענינים של טענה ושקלא-וטריא וכו'.

[ואם גם אז ימצאו טוענים — אזי יעשו עמהם מה שעושים ב"שבע ברכות"... כסיפור הגמרא¹¹²: "אגברו חמרא (שעי"ז יהיו) אדרדקי" (קטנים), אבל לא קטנים שמחדשים ענינים שלא נאמרו אפילו בימי יהושע בן נון (כסיפור הגמרא במסכתא שבת¹¹³), אלא "קטנים" שיודעים עכ"פ שצריך לציית ולא לשאול קושיות, ולסמוך על כך שכשיגדלו אזי יבינו...].

ואם יהיו כמה (יותר מאחד) שירצו לערוך "שבע ברכות" — תבוא עליהם ברכה, וכל המרבה הרי זה משובח, וכאמור, "טוב לב משתה תמיד".

ובהתאם לכך, מזמינים את החתן והכלה עם ההורים וכל הקרובים וידידים, לסדר "מנין" שיטלו ידים וכו', ואם יש שנים — יערכו אח"כ עוד שבע ברכות, לאחרי הפסק בינתיים¹¹⁴, ומתוך שמחה וטוב לבב.

וכיון שכל ענין צריך להיות באופן מסודר — צריך להתכונן לכך וכו'.

וכדי לנצל את הזמן כדבעי — הרי בנוגע לחתן וכלה צ"ל הענין ד"פיקודי הוי" ישראלים משמחי לב"¹¹⁵ ע"י דברי תורה, שע"ז ניתוסף יותר בענין ד"זוכה לתורה שנתנה בחמשה קולות"¹¹⁶, ומתוך שמחה וטוב לבב. ובינתיים יתכוננו מסתמא הכלות והחתנים עם כל השייכים להם, ומתוך זריזות, והעיקר — שיהי בשמחה אמיתית.

ומשמחה זו ימשיכו על כל השנה כולה, עד ל"שמחת עולם על ראשם"¹¹⁷ שתהי בשעת הנישואין של הקב"ה עם כנס"י (כל אחד ואחת מישראל), כדאיתא במד"ר פ' בא¹¹⁸: "העולם הזה אירוסין היו... אבל לימות המשיח יהיו נישואין" — בנין עדי עד על יסודי התורה והמצוה שעשו ועושים ויעשו בני", עד "כמצות רצונך"¹¹⁹.

* * *

(112) סנהדרין לח, א.
 (113) קד, א.
 (114) ראה גם תו"מ חנ"ג ע' 447, מח, א"ב, ובכ"מ.
 (115) תהלים יט, ט, וראה תענית ל, סע"א.
 (116) ברכות ו, ב.
 (117) ישע"י לה, יו"ד, נא, יא.
 (118) שמור"ר ספ"טו. וראה לקו"ת שה"ש
 (119) נוסח תפלת מוסף. וראה תו"ח ר"פ ויחי. ובכ"מ.

יד. צוה לנגן ואמר מאמר ד"ה אשר ברא ששון ושמחה חתן וכלה (הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א).

* * *

טו. דובר כבר כמ"פ שהתורה מחבבת ומצוה בתוקף להודות על הטובה, שזהו ענינה של מצות ביכורים (כמבואר במפרשי טעמי המצוות¹²⁰, ועד שמרומז גם בפירוש רש"י¹²¹) — להראות, ולהביע זאת הן בדיבור והן במעשה, שהוא מכיר בטובה, ולכן מודה ומשבח: "הגדתי היום וגו'"¹²¹, ככל פרטי הדברים.

ובכן: בנוגע לכל אלו שהביעו (בכתב או בדיבור) איחולים טובים בקשר עם היום והמאורע שמציינים בהתוועדות זו — אין הזמן גרמא [ותירה מזה: אי אפשר, אין היכולת בדבר] להודות לכל אחד בפ"ע,

ובפרט להודות כפי הדרוש וככל הדרוש,

— שהרי לא מספיק לעשות דבר שלא בשלימות, אלא התורה [מלשון הוראה¹²², ו"תורת חיים" — הוראה בחיים] דורשת שיהודי יעשה כל עניניו בשלימות, וזהו ענין עיקרי, עד כדי כך, שהחידוש דלעתיד לבוא הוא ש"שם נעשה לפניך... כמצות רצונך"¹¹⁹, שכל הענינים יהיו בשלימות, דכיון שאז יהי מין האדם בשלימות וכל סדר ההשתלשלות בשלימות, במילא יוכל גם קיום המצוות להיות בשלימות —

הרי זה בודאי דבר בלתי אפשרי, במכ"ש וק"ו משאר ענינים כו'.

ולכן, בשעה שנמצאים בבית הכנסת ובבית המדרש במסיבה של כמה עשירות מישראל, שאז "שכינתא שריא" (כאמור לעיל),

— ואפילו אם לא רואים זאת בעיני בשר, לא מבינים או לא מרגישים וכו', הרי ברור הדבר שכן הוא. ואדרבה: אילו הי' רואה זאת, לא יודעים באיזה מעמד ומצב הי' אז, בשעה שיודעים מ"ש רבינו הזקן שאפילו מלאך הי' מתבטל מכל מציאותו. והרי זה בדוגמת שלילת השפעת "רוב טובה" שאז אין יכולין לקבל¹²³. ולדאבונו, אפילו מה שיכולים לקבל, הנה לא כל אחד (ואני המתחיל) רואה או שומע זאת וכיו"ב —

יש לנצל מעמד ומצב זה באופן שהתוועדות גופא תהי' ענין של

(120) חינוך מצוה תרו. ועוד.
 (121) תבוא כו, ג.
 (122) ראה רד"ק לתהלים יט, ח. גו"א ר"פ בראשית (בשם הרד"ק). זח"ג נג, ב.
 (123) תענית כג, א.